ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο ΚΕΜΠ ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ
Αριθμός Άδειας

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1067/96 – ΚΩΔΙΚΟΣ 01-2966

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΩ

1922-2012 90 ΧΡΟΝΙΑ ΧΩΡΙΣ ΣΜΥΡΝΗ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
«ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»

ΕΤΟΣ 54ο - ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 417
ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2012

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΚΟΥΦΑ 71Α & ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ
106 80 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 210 3633618 - FAX: 210 3634636

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

Η «Μικρασιατική Ηχώ» πρέπει να ζήσει!

Ανοικτή επιστολή του Νίκου Χ. Βικέτου

ΣΕΛ. 3

Από 6 Ιουλίου - 26 Αυγούστου 2012

Η Σμύρνη της καρδιάς μας

στο Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής

ΕΝΩΣΙΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ

Εκδηλώσεις Σεπτεμβρίου 2012

- ΚΥΡΙΑΚΗ, 9 ΣΕΠΤ. 08.30 - 10.00

Εορτή αγίου Χρυσοστόμου Σμύρνης στον ι. ναό αγίου Διονυσίου, οδού Σκουφά (Κολωνάκι)

- ΤΕΤΑΡΤΗ, 24 ΣΕΠΤ. 18.30 - 21.00

Ημερίδα και Εκθεση στο Μουσείο της πόλεως των Αθηνών / Ιδρυμα Βούρου - Ευταξία (πλατ. Κλαυθμώνος)

Περισσότερα στη σελ. 16

ΜΕΣΑ στο κατακαλόκαιρο ξεκινούν οι εκδηλώσεις που οργανώνει η Ένωσις Σμυρναίων σε συνεργασία με άλλους φορείς για τα 90 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Πρώτη στη σειρά των εκδηλώσεων η παρουσίαση της έκθεσης «Η Σμύρνη των Ελλήνων», η οποία πραγματοποιείται από την Ένωση Σμυρναίων και την Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία Ελλάδος. Η έκθεση θα λειτουργεί κάθε μέρα (Τρίτη - Κυριακή, ώρες 09.00 με 14.00) από 6 Ιουλίου έως 26 Αυγούστου.

Το υλικό που παρουσιάζεται στην έκθεση προέρχεται κατά μεγάλο μέρος από τις συλλογές της *Ενώσεως Σμυρναίων,* και περιλαμβάνει βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, φωτογραφίες, πορτραίτα και άλλα κειμήλια, που διασώθηκαν από τις φλόγες και την καταστροφή της Σμύρνης το 1922.

Παρουσιάζονται, επίσης, τα αρχιερατικά άμφια του Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσοστόμου, αναμνηστικά του Αρχιστράτηγου Λεωνίδα Παρασκευόπουλου, ελληνικές σημαίες της στρατιωτικής διοίκησης Σμύρνης καθώς και το γραφείο του Αδαμαντίου Κοραή από τις συλλογές του *Εθνικού Ιστορικού Μουσείου.*

Με την έκθεση οι διοργανωτές επιδιώκουν να καταδείξουν τις υψηλότατες επιδόσεις των Ελλήνων της Σμύρνης στις επιστήμες, την παιδεία, τα γράμματα, τις τέχνες, την οικονομία, το εμπόριο, τον αθλητισμό, την κοινωνική πρόνοια και όλες γενικά τις δραστηριότητες που δίνουν το στίγμα μιας φιλοπρόοδης, ανεπτυγμένης και με ισχυρά εθνικά και πνευματικά ερείσματα κοινωνίας.

Τα ψήγματα αυτού του λαμπρού πολιτισμού, που προβάλλονται στην έκθεση, προσφέρονται είτε για μια πρώτη γνωριμία με τη Μητρόπολη του Μικρασιατικού Ελληνισμού, είτε για εμπέδωση ήδη εγνωσμένων, είτε για βαθύτερο στοχασμό πάνω στο ιστορικό γίγνεσθαι. Να πάμε να την επισκεφθούμε και να τη συστήσουμε και σε άλλους να τη δουν!

Για τις άλλες εκδηλώσεις βλ. σελ. 16

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ με το Μ.Σ. «Νέας Ευκαρπίας»

Στην Αθήνα γιόρτασε την 29 Απριλίου, Παγκόσμια Ημέρα Χορού, ο Μικρασιατικός Σύλλογος Ν. Ευκαρπίας Θεσσαλονίκης «ΟΥΣΑΚ», από κοινού με τον Σύλλογο Ποντίων Δροσιάς.

Οι δύο σύλλογοι που συνδέονται με μακροχρόνιους δεσμούς συνεργασίας, τίμησαν την 29η Απριλίου χορεύοντας σε μεσημεριανή σύναξη που έγινε κάτω από τα πεύκα της πλατείας Δροσιάς, όπου βρίσκονται τα γραφεία του τοπικού Συλλόγου. Εκτός από τις χορευτικές ομάδες των δύο σωματείων, μέλη και φίλοι τους παρευρέθηκαν στην εκδήλωση, χόρεψαν και γεύθηκαν τα πλούσια παραδοσιακά εδέσματα που προσφέρθηκαν από το Σύλλογο Ποντίων Δροσιάς.

Σοφία (Φούλη) Καραγαβριηλίδου

ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ

Το με αριθ. 456/1 Σεπτεμβρίου 1896 απολυτήριο Γυμνασίου της Ευαγγελικής Σχολής για τον Σμυρναίο Εμμανουήλ Πετροκόκκινου. Το υπογράφουν μεταξύ άλλων οι έφοροι Κ. Βαχατώρης και Αχ. Φοντριέρ, ο γυμνασιάρχης Αριστ. Στεργιογλίδης και οι καθηγητές Ασπιώτης, Αδ. Διαμαντόπουλος, Κ. Ευσταθόπουλος. Το επικυρώνει με την υπογραφή του ο Μητροπολίτης Σμύρνης Βασίλειος. Μπροστά από την υπογραφή του ιεράρχη η κυκλική σφραγίδα με τις λέξεις *Μητρόπολις Εκκλησίας Σμύρνης* στην περιφέρεια και στο κέντρο το δικέφαλο αετό του Βυζαντίου. Μετά την αποφοίτησή του από την Ευαγγελική Σχολή, ο Εμμ. Πετροκόκκινος φοίτησε στην Αγγλική Εμπορική Σχολή της Σμύρνης. Επαγγελματικά ασχολήθηκε με το εμπόριο και αργότερα εξελίχθηκε σε διευθυντικό στέλεχος μεγάλης αγγλικής εξαγωγικής εταιρείας που διατηρούσε κατάστημα στη Σμύρνη. (Προσφορά της κόρης του κ. Αικατερίνης Βέτσιου-Πετροκόκκινου).

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

★Στο μέλος της Ένωσής μας κ. Αλέξανδρο Κατσιώτη, που ανακηρύχθηκε αριστούχος διδάκτωρ του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, στον τομέα των Τηλεπικοινωνιών, του Τμήματος Πληροφορικής, εκφράζουμε τα θερμά μας συγχαρητήρια και ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία και πολλές επιτυχίες στο ενδιαφέρον αντικείμενο που έχει επιλέξει, τόσο για τη δική του εξέλιξη, όσο και για την ανάπτυξη χώρας μας.

Ν.Χ.Β.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗ «Μ.Ηχ.»

Από την κ. Μαριάννα Μαστροσταμάτη,
πρόεδρο του Συλλόγου Αλατσατιανών
«Τα Εισόδια της Θεοτόκου»
(www.alatsata.net)

Για τα Αλάτσατα

Αφού εξ αρχής ευχαριστήσουμε την κυρία Χρυσηίδα Σαμίου – Λιανού για το όμορφο άρθρο με τις αναφορές της στην πατρίδα των γονιών μας Αλάτσατα, κρίνουμε σωστό να διορθώσουμε κάποια στοιχεία που προφανώς λανθασμένα έχει πληροφορηθεί.

Η "Παναγιά του Αλατσάτου" όπως οικεία αποκαλούμε το ναό των Εισοδίων της Θεοτόκου οικοδομήθηκε το 1832 όπως εμφανώς αναφέρεται και στην μαρμάρινη επιγραφή του υπέρθυρου της νότιας εισόδου «ΑΩΛΒ» και όχι το 1933. Μετατράπηκε σε τζαμί το 1938 όπως γράφεται και στη βάση του μιναρέ και όχι το 1922 και εξακολουθεί ως τέτοιο να λειτουργεί μέχρι και σήμερα.

Η λευκή κουρτίνα τοποθετήθηκε μπροστά στο τέμπλο το 2011 μετά την ολοκλήρωση των εργασιών αποκατάστασης και την αποκάλυψη της σειράς των εικόνων επί αυτού (Δωδεκάορτο και Προφητικό), έργα του Καλύμνιου ζωγράφου Σακελλάριου Μαγκλή. Η λευκή κουρτίνα σύρεται την ώρα της προσευχής των μουσουλμάνων με σκοπό να αποκλείσει τη θέα των εικόνων αφού η απεικόνιση των θείων μορφών απαγορεύεται από το Κοράνι.

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΩ

Διμηνιαία έκδοση της
«ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»

Γραφεία:
Σκουφά 71Α & Μασσαλίας
106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3633618 Fax: 210 3634636
E-mail: Ensmyrn@otenet.gr
www.enosismyrneon.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ:
Ευάγγελος Τσίρκας

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Νίκος Βικέτος

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ-ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ:
Κορίνα Σπηλιώτη

ΠΑΡΑΓΩΓΗ:
PRESS LINE
Μάγερ 11 – 104 38 Αθήνα
Τηλ.: 210 5225.479

Ενυπόγραφα κείμενα εκφράζουν απόψεις των συγγραφέων και δεν απηχούν κατ' ανάγκη θέσεις της εφημερίδας ή της Ενώσεως Σμυρναίων.

ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Η Μικρασιατική Ηχώ πρέπει να ζήσει!

Η δεινή οικονομική κρίση που μαστίζει εδώ και τρία χρόνια τη χώρα μας δεν οδηγεί μόνο το λαό μας στη φτώχεια και στην εξαθλίωση αλλά και κατεδαφίζει σημαντικά στοιχεία του πολιτισμού μας. Η τέχνη, η επιστήμη, η ηθική, το δίκαιο, η πολιτική δυστυχώς αντιμετωπίζουν στις μέρες μας μεγάλα προβλήματα και συνεχώς υποβαθμίζονται, γιατί η ποσοτική αλλά προπάντων η ποιοτική πολιτιστική ανάπτυξη εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αδιάλειπτη οικονομική της στήριξη από όλους μας και φυσικά από το κράτος.

Από τα πρώτα θύματα αυτής της δυσάρεστης εξέλιξης είναι και ο Τύπος, ημερήσιος και περιοδικός, ο οποίος αποτελεί τον καθρέφτη και τη φωνή του πολιτισμού μας. Μεγάλες και ιστορικές εφημερίδες κλείνουν ή δυσκολεύονται όλο και περισσότερο να συνεχίσουν την έκδοσή τους. Αξιόλογα περιοδικά με μακρόχρονη ιστορική διαδρομή βλέπουν την κυκλοφορία τους να περιορίζεται και τελικά οδηγούνται στο μαρασμό και την εξαφάνιση. Κοντά στα οικονομικά προβλήματα του παραδοσιακού τύπου έχει προστεθεί και ο σκληρός ανταγωνισμός του ηλεκτρονικού τύπου, ο οποίος έχει πολύ μικρότερο κόστος παραγωγής και επιτρέπει την άνετη και προπάντων δωρεάν ανάγνωσή του σε όσους διαθέτουν βασικές γνώσεις πληροφορικής και πρόσβαση στο διαδίκτυο.

Βέβαια ούτε η ποιότητα των ηλεκτρονικών εκδόσεων είναι πάντα εφάμιλλη των εντύπων ούτε όλα τα άτομα, και ειδικά αυτά που ανήκουν στις μεγαλύτερες ηλικίες, είναι σε θέση να χειριστούν τους υπολογιστές, με τους οποίους δεν είναι πάντα εφικτό να εξοικειωθούν. Έτσι τα άτομα αυτά κινδυνεύουν να στερηθούν τη σοβαρή και υπεύθυνη ενημέρωση και συχνά καταλήγουν να περιορίζονται στην ευκολότερη αλλά συνήθως πιο επιφανειακή και πρόχειρη πληροφόρηση που προσφέρουν το ραδιόφωνο και η τηλεόραση.

Όλη τούτη η πολύ άσχημη κατάσταση, έτσι όπως έχει διαμορφωθεί, δεν μπορούσε παρά να επηρεάσει και τις εκδόσεις της Ένωσής μας, η οποία και αυτή αντιμετωπίζει σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Το βραβευμένο από την Ακαδημία Αθηνών επιστημονικό περιοδικό ***Μικρασιατικά Χρονικά*** που κυκλοφορούσαν συνεχώς από το 1938, φέτος μάλλον δε θα μπορέσουν να εκδοθούν και η ***Μικρασιατική Ηχώ*** που εκδίδεται ανελλιπώς από το 1958 αναγκάστηκε να μετατραπεί από δίμηνη σε τρίμηνη για να μπορέσει να επιβιώσει. Όσοι από τους αναγνώστες της πληροφορήθηκαν ήδη τις δυσάρεστες αυτές προοπτικές, έσπευσαν και μας τηλεφώνησαν ότι είναι τραγικό το αρχαιότερο ίσως σωματειακό έντυπο της χώρας μας να μην μπορεί να φτάνει στα χέρια των αναγνωστών του στην κλασική του μορφή, με την οποία το γνώρισαν και το αγάπησαν.

Πράγματι, η ***Μικρασιατική Ηχώ*** είναι η μεγάλη αγαπημένη των Μικρασιατικού προσφυγικού ελληνισμού, για του οποίου τα δικαιώματα, τα συμφέροντα και την αξιοπρέπεια αγωνίζεται με συνέπεια εδώ και πενήντα τέσσερα χρόνια. Ταυτόχρονα, χάρη σ' αυτή την ιστορική εφημερίδα, δυο τουλάχιστον νεότερες γενιές προσφύγων ανέπτυξαν και διατήρησαν τη μικρασιατική τους ταυτότητα διαβάζοντας τα έγκυρα ιστορικά, λαογραφικά, πολιτικά, καλλιτεχνικά, θρησκευτικά-εκκλησιαστικά άρθρα που δημοσιεύτηκαν στα φύλλα της και πληροφορούμενοι για τους στόχους και τη δράση των προσφυγικών σωματείων και οργανώσεων. Η θρυλική αυτή εφημερίδα είναι σημείο αναφοράς όλων μας και σταθερός δεσμός επικοινωνίας και αναγνώρισης.

Η Μικρασιατική Ηχώ πρέπει να ζήσει!!! Της το χρωστάμε. Τόσες δεκαετίες μας βοήθησε και μας στήριξε, ήρθε η ώρα να τη στηρίξουμε και εμείς. Η ελαχίστη οικονομική συνδρομή των 10 ευρώ, που καθόρισε το Διοικητικό Συμβούλιο της Ενώσεως Σμυρναίων, μπορεί να γίνει πηγή δύναμης και συνέχειας για την εφημερίδα μας. Ας βοηθήσουμε όλοι μαζί για να μείνει η **Μικρασιατική Ηχώ** στο χαρτί και στην καρδιά μας για πάντα!

Νίκος Χ. Βικέτος

Ο Κων. Φαλτάϊτς στο μικρασιατικό μέτωπο ως ανταποκριτής της εφημερίδας «Εμπρός» το 1921 (Φωτογραφία από τις συλλογές του Μουσείου Φαλτάϊτς).

ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΦΑΛΤΑΪΤΣ ΣΤΗ ΣΚΥΡΟ

«Πώς απέθανε η Μικρά Ασία» ...

ΦΕΤΟΣ το καλοκαίρι, με αφορμή τα 90 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή, το Μουσείο Μάνου και Αναστασίας Φαλτάϊτς, στη Σκύρο, θα προβάλλει για ένα τρίμηνο (Ιούλιος - Σεπτέμβριος 2012) πολεμικές ανταποκρίσεις - δημοσιεύματα - μαρτυρίες - ημερολογιακές καταγραφές από το αρχείο του Κωνσταντίνου Φαλτάϊτς.

Ο Κωνσταντίνος Φαλτάϊτς γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1891 αλλά μεγάλωσε στη Σκύρο. Σπούδασε νομικά και φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και από το 1910 ασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία, συνεργαζόμενος με γνωστά περιοδικά και εφημερίδες της εποχής του. Στην περίοδο των Βαλκανικών Πολέμων (1912-1913) υπηρετεί στα πλοία του ελληνικού πολεμικού ναυτικού και παράλληλα στέλνει ανταποκρίσεις από τις ναυτικές επιχειρήσεις στην «ΑΚΡΟΠΟΛΙ» των Αθηνών. Από τον Απρίλιο του 1921 μετέχει στη Μικρασιατική Εκστρατεία ως πολεμικός ανταποκριτής της εφημερίδας "ΕΜΠΡΟΣ" και καταγράφει τις μάχες του μετώπου. Τον Αύγουστο του 1921, τραυματίζεται στη μάχη του Σαγγάριου και επιστρέφει στην Ελλάδα. Μετά την επιστροφή του από το μέτωπο, γράφει και δημοσιεύει το βιβλίο "*Αυτοί είναι οι Τούρκοι. Αφηγήσεις από τις σφαγές της Νικομήδειας*", το οποίο μεταφράζεται στα γαλλικά από το υπουργείο Εξωτερικών για τις ανάγκες της ελληνικής διπλωματίας. Από το 1919 έως και το 1926 συγκεντρώνει και αποδελτιώνει δημοσιεύματα που αφορούν το Μικρασιατικό Ζήτημα, ενώ κατά την τραγική περίοδο Ιουλίου - Σεπτεμβρίου 1922 καταγράφει πυρετωδώς, με τη μορφή ημερολογίου, εντυπώσεις, μαρτυρίες, απομνημονεύματα και διάφορες σκέψεις με σκοπό να συγγράψει το χρονικό "Πώς απέθανε η Μικρά Ασία", που δεν ολοκλήρωσε ποτέ, καθώς απεβίωσε το 1944 σε ηλικία 53 ετών.

Η έκθεση οργανώνεται από το Αδελφάτο των Φίλων του Μουσείου Μάνου και Αναστασίας Φαλτάϊτς, πλαισιώνεται δε με φωτογραφικό υλικό από τις συλλογές της Ενώσεως Σμυρναίων και του Κέντρου Σπουδής και Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού του Δήμου Ν. Ιωνίας.

Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να καλούν τα τηλέφωνα του Μουσείου Φαλτάϊτς 22220 91150 και 22220 91232 (ώρες 09.00 - 14.00 και 18.00 - 21.00).

ΜΕ ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΑΥΣΤΡΙΑΣ ΚΥΡΟΥ ΜΙΧΑΗΛ

Αρχιερατικός σάκος του Σμύρνης Χρυσοστόμου δωρήθηκε στο Μουσείο Μπενάκη

Αρχιερατικός σάκος του Αγίου Χρυσοστόμου Σμύρνης δωρήθηκε στο Μουσείο Μπενάκη σύμφωνα με την επιθυμία του εν Κυρίω κοιμηθέντος Μητροπολίτη Αυστρίας κυρού Μιχαήλ. Πρόκειται για τον δεύτερο από τους δύο Αρχιερατικούς σάκους που είχαν δοθεί από τον Άγιο Χρυσόστομο στην αδελφή του Εριφύλη σύζυγο Ηρακλή Τσίτερ και από εκείνη εν συνεχεία στον υιό της Χρυσόστομο, τον μετέπειτα μητροπολίτη Αυστρίας. Από τον τελευταίο οι δύο Αρχιερατικοί σάκοι κληροδοτήθηκαν στο διάδοχό του Μιχαήλ. Εκείνος δώρησε εν ζωή τον ένα από αυτούς στην Ι. Μονή Διονυσίου του Αγίου Όρους και τον άλλο με τη διαθήκη του στο Μουσείο Μπενάκη.

Σύμφωνα με αποκλειστικές πληροφορίες της Πύλης Εκκλησιαστικών Ειδήσεων AMEN.gr (13-5-2012), το ιερό κειμήλιο παρέδωσε στην επιμελήτρια της Βυζαντινής Συλλογής του Μουσείου, κ. Αναστασία Δρανδάκη, η κ. Μαρία Λεμονή, κόρη της αδελφής Μητροπολίτη Αυστρίας κυρού Μιχαήλ. Παρόντες κατά την υπογραφή των επισήμων εγγράφων της δωρεάς ήταν ο πρωτοπρεσβύτερος π. Ηλίας Δροσινός και ο επικ. καθηγητής του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης κ. Γεώργιος Τσιγάρας. Όπως αναγράφει το AMEN.gr ο Αρχιερατικός σάκος φυλασσόταν μέσα σε κουτί εντός του οποίου υπήρχε ιδιόχειρο σημείωμα του δωρητή. Πάνω στην εσωτερική φόδρα του Αρχιερατικού σάκου ο αοίδιμος Μιχαήλ είχε γράψει με τα ίδια του τα χέρια "του Σμύρνης Χρυσοστόμου".

Ο δωρητής, Μητροπολίτης Αυστρίας και έξαρχος Ουγγαρίας και Μεσευρώπης Μιχαήλ (1991-2011), υιός της Σμυρναίας Αργυρώς Θ. Στάικου, το γένος Δημάκη από τον Κουκλουτζά, γεννήθηκε στην Αθήνα το 1946. Μετά τις γυμνασιακές του σπουδές εγκαταστάθηκε στη Βιέννη. Πνευματικό ανάστημα του τότε Μητροπολίτη Αυστρίας Χρυσοστόμου Τσίτερ, ανεψιού του εθνο-ιερομάρτυρα Χρυσοστόμου Σμύρνης, προσελήφθη στην υπηρεσία της Ι. Μητροπόλεως Αυστρίας. Χειροτονήθηκε Διάκονος και Πρεσβύτερος από τον Γέροντά του το Νοέμβριο του 1977. Διετέλεσε Πρωτοσύγκελλος της Ι. Μητροπόλεως Αυστρίας, Ιερατικός προϊστάμενος και διευθυντής της ιστορικής Ελληνικής Εθνικής Σχολής Βιέννης. Στις 5 Νοεμβρίου 1985 εξελέγη Επίσκοπος Χριστουπόλεως και στις 5 Οκτωβρίου 1991 Μητροπολίτης Αυστρίας, διαδεχόμενος τον παραιτηθέντα Μητροπολίτη Χρυσόστομο Τσίτερ.

Από την παράδοση του αρχιερατικού σάκου του Χρυσοστόμου Σμύρνης στο Μουσείο Μπενάκη. Διακρίνονται (από αριστερά) ο πρωτοπρεσβύτερος π. Ηλίας Δροσινός, ο επικ. καθηγητής του Δ.Π.Θ. κ. Γεώργιος Τσιγάρας, η επιμελήτρια της Βυζαντινής Συλλογής του Μουσείου κ. Αναστασία Δρανδάκη και η ανεψιά του δωρητή κ. Μαρία Λεμονή (Φωτό: Νίκος Παπαχρήστου / AMEN. GR).

Επάνω: Ο δωρητής του αρχιερατικού σάκου, μακαριστός Μητροπολίτης Αυστρίας Μιχαήλ (Στάϊκος). Κάτω: Ιδιόγραφο σημείωμα του μητροπολίτη πιστοποιεί την προέλευση του σάκου «εκ των του Αυστρίας Χρυσοστόμου Τσίτερ» (Φωτό: Νίκος Παπαχρήστου /AMEN. GR).

Για την ιστορία σημειώνουμε ότι δύο εισέτι Αρχιερατικοί σάκοι του Αγίου Χρυσοστόμου Σμύρνης έχουν δωρηθεί από τις αδελφές και τη νύφη του εθνο-ιερομάρτυρα Ιεράρχη στο Ιστορικό και Εθνολογικό Μουσείο Ελλάδος τον Απρίλιο του 1927. Ο λόγιος μοναχός π. Μάξιμος Ιβηρίτης (Νικολόπουλος) στο πολυσέλιδο έργο του για τον Χρυσόστομο Σμύρνης αναφέρει ότι Αρχιερατικοί σάκοι του Αγίου φυλάσσονται επίσης στην Ι. Μονή Αγίου Νεκταρίου στο Γαργηττό Αττικής, στο Μουσείο Μακεδονικού Αγώνος στη Θεσσαλονίκη, στην Ι. Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στα Καμένα Βούρλα Φθιώτιδος, στην Ι. Μονή Τοπλού στη Σητεία της Κρήτης, στην Ι. Μονή της Αγίας Τριάδος στη Χάλκη των Πριγκιπονήσων. Ένας ακόμα Αρχιερατικός σάκος υπήρχε στα κατάλοιπα του Αρχιεπισκόπου Αμερικής κυρού Ιακώβου Κουκούζη, χωρίς όμως να είναι γνωστό εάν βρίσκεται στα χέρια των κληρονόμων του μακαριστού Ιακώβου ή αλλού.

Νίκος Χ. Βικέτος

Η Σμύρνη μέσα στην Ιστορία

Με την ευκαιρία της ΄Εκθεσης στο Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΒΙΚΕΤΟΥ**

Η Σμύρνη, «καλλίστη πασῶν» των πόλεων της Ιωνίας, υπήρξε πόλη λαμπρή αλλά και πόλη πολύπαθη και τραγική. Η ίδρυσή της περιβάλλεται από το μύθο. Άλλοι είπαν ότι την έχτισαν οι Λέλεγες και άλλοι ότι την έχτισαν οι ΄Ιωνες ενός τμήματος της Εφέσου. Άλλοι θεωρούν ως θεμελιωτή της τον Θησέα τον Θεσσαλό, τον εγγονό του Αδμήτου, ή τον Θησέα τον Αθηναίο, ο οποίος της έδωσε το όνομα της Αμαζόνας γυναίκας του, της Σμύρνας. Κάποιοι, τέλος, είπαν ότι ιδρυτής της ήταν ο Τάνταλος, ο γιος του Δία.

Ιστορικά η ίδρυση της Σμύρνης τοποθετείται περί το έτος 1.100 π.Χ., όταν οι Αιολείς από την Κύμη της Αιολίδος εγκαθίστανται στο μυχό του σμυρναϊκού κόλπου, ιδρύοντας εκεί δική τους αποικία. Από τους Αιολείς η Σμύρνη περιήλθε τον 8ο αι. π.Χ. στην κυριαρχία των Κολοφωνίων και από τότε παρέμεινε ιωνική πόλη.

Κατά τον 7ο αι. π.Χ. οι Σμυρναίοι απέκρουσαν με ηρωική αντίσταση την επίθεση των Λυδών υπό τον Γύγη (660 π.Χ.), αλλά υποδουλώθηκαν τελικά στον Αλυάττη (660 π.Χ.), ο οποίος, αφού κατέστρεψε την πόλη τους, τους ανάγκασε να ζήσουν διασκορπισμένοι στα γύρω χωριά. Στην κατάσταση αυτή έμειναν και επί της περσικής κυριαρχίας, μέχρις ότου ήρθε στη Μικρά Ασία ο Μέγας Αλέξανδρος (334 π.Χ.). Ο Μακεδόνας βασιλιάς συγκέντρωσε τους διασκορπισμένους «κωμηδόν» Σμυρναίους και έχτισε για χάρη τους νέα πόλη στους πρόποδες του Πάγου, εκεί όπου βρίσκεται η σημερινή Σμύρνη. Μετά το θάνατο του Αλέξανδρου οι διάδοχοί του κατέστησαν τη Σμύρνη ακμαίο πολιτιστικό και εμπορικό κέντρο.

Η ανάπτυξη της Σμύρνης συνεχίστηκε και κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους χάρη στα ειδικά προνόμια που απολάμβανε η πόλη και στο ενδιαφέρον των ρωμαίων αυτοκρατόρων, από τους οποίους τιμήθηκε τρεις φορές με τον επίζηλο τίτλο της «νεωκόρου», την πόλη δηλ. που ανήγειρε ναό στην προστάτιδα θεότητά τους ή στον ίδιο τον αυτοκράτορα.

Στο διάστημα της χιλιόχρονης ιστορίας του Βυζαντίου η Σμύρνη γνώρισε περιόδους ακμής αλλά και κατάπτωσης, που ήταν συνέπεια των μεγάλων εσωτερικών αναστατώσεων της αυτοκρατορίας, των συνεχών πολέμων και των εναντίον της επιδρομών. Το 1424 η πόλη περιήλθε πια στην απόλυτη κυριαρχία των Οθωμανών Τούρκων.

Η Τουρκοκρατία

Κατά την Τουρκοκρατία (1424 – 1919), και παρά τις επανειλημμένες δοκιμασίες και καταστροφές, η Σμύρνη κατάφερνε πάντα να ανασυγκροτείται με το ελληνικό στοιχείο να ενισχύει σταδιακά την παρουσία του εκεί. Η αύξηση του ελληνικού πληθυσμού ήταν μεγάλη, ιδίως μετά την αποτυχημένη επανάσταση του 1770 και κυρίως μετά το 1840, οπότε οι Έλληνες εγκαθίστανται στην πόλη και στα γύρω χωριά και κωμοπόλεις.

Ήδη από τις τελευταίες δεκαετίες του 18ου αιώνα η ελληνική κοινότητα είχε παρουσιάσει αλματώδη δημογραφική ανάπτυξη. Ο Γάλλος περιηγητής Γκαστόν Ντεσάμπς, που επισκέφτηκε τη Σμύρνη το 1888, γράφει: «Οι Έλληνες είναι τόσο πολλοί στη Σμύρνη, ώστε να τη θεωρούν τμήμα της επικράτειάς τους. Οι 80.000 Έλληνες που κατοικούν στους δρόμους του Ρωμαίικου Μαχαλά συμπεριφέρονται σαν να βρίσκονται στην πατρίδα τους».

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Κ.Μ.Σ. (*Έξοδος,* Αθήνα 1980, σ. 5) πριν από το 1922 η Σμύρνη αριθμούσε 270.000 κατοίκους από τους οποίους οι 140.000 ήταν Έλληνες, οι 80.000 Τούρκοι, οι 12.000 Αρμένιοι, οι 20.000 Εβραίοι και οι 15.000 Ευρωπαίοι (Γάλλοι, Γερμανοί, Άγγλοι, Ιταλοί, Ολλανδοί κ.ά).

Η συντριπτική υπεροχή των Ελλήνων έναντι των άλλων συνοίκων λαών έδινε στην πόλη ελληνικό χαρακτήρα, που τον υπογράμμιζε ακόμη περισσότερο το γεγονός ότι η οικονομική και η πολιτιστική της ζωή βρισκόταν στα χέρια τους. Ακόμη η κύρια γλώσσα επικοινωνίας των Ελλήνων και των μη Ελλήνων κατοίκων της ήταν η ελληνική και οι περισσότερες συνοικίες της χαρακτηρίζονταν ως ενορίες με τον επώνυμο άγιό της η κάθε μια, όπως της Αγίας Αικατερίνης, του Αγίου Δημητρίου κ.ο.κ., ένδειξη της ελληνικής, χριστιανικής, φυσιογνωμίας της», αναφέρει ο Σμυρναίος ακαδημαϊκός Κωνσταντίνος Δεσποτόπουλος για να συμπληρώσει: «Γκιαούρ Ιζμίρ», δηλαδή άπιστη Σμύρνη, την αποκαλούσαν οι Τούρκοι, δίνοντας έτσι τη δική τους ομολογία για την ελληνικότητά της».

Ο Μητροπολίτης Σμύρνης, εκτός από την εκκλησιαστική διοίκηση της επαρχίας του, ήταν η Ανωτάτη Εκκλησιαστική Αρχή της Ορθόδοξης Ελληνικής Κοινότητας Σμύρνης και υπό την ιδιότητά του αυτή προήδρευε των δύο Κοινοτικών Σωμάτων, της Δημογεροντίας και της Κεντρικής Επιτροπής.

Από τις παλαιότερες εκκλησίες της Σμύρνης ήταν η Αγία Φωτεινή, ο μητροπολιτικός ναός των Ορθοδόξων Ελλήνων, με το πανύψηλο καμπαναριό του, ύψους 35 μέτρων, και ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος του Επάνω Μαχαλά με το θαυμάσιο ξυλόγλυπτο τέμπλο του.

Η ελληνική Σμύρνη με τα Εκπαιδευτήριά της - κοινοτικά, ενοριακά και ιδιωτικά - υπήρξε ο πάμφωτος πνευματικός φάρος, που επί χρόνια φώτιζε όχι μόνο τον Ελληνισμό της Ανατολής αλλά και πάμπολλα τμήματα της ελληνικής επικράτειας.

Περιώνυμη υπήρξε η Ευαγγελική Σχολή (1733 - 1922), η «πνευματική Ακρόπολη του Μικρασιατικού Ελληνισμού», όπως την αποκάλεσαν. Δίδαξαν σ' αυτήν περίφημοι διδάσκαλοι και λόγιοι (Θεόδωρος Καΐρης, Βενιαμίν ο Λέσβιος, Παναγιώτης Βενετοκλής κ.ά). Διέθετε βιβλιοθήκη με 35.000 τόμους και 180 σπανιότατα χειρόγραφα, μουσείο με 3.000 αρχαία ελληνικά γλυπτά και συλλογή από 15.000 νομίσματα. Στα φύλλα του μαθητολογίου της, τα απανθρακωμένα πια, αναγράφονταν μερικά από τα πιο λαμπρά ονόματα του πνεύματος και της επιστήμης.

Στον αντίποδα της Ευαγγελικής Σχολής ιδρύθηκε το 1809 το νεωτεριστικό Φιλολογικό Γυμνάσιο, στο οποίο δίδαξαν διακεκριμένοι λόγιοι, όπως ο Κωνσταντίνος Κούμας, ο Κωνσταντίνος Οικονόμου, οι Στέφανος και Σοφοκλής Οικονόμου και ο Διονύσιος Πύρρος ο Θεσσαλός.

Ξεχώριζαν επίσης στη Σμύρνη τα δύο μεγάλα σχολεία θηλέων, το Κεντρικό Παρθεναγωγείο (1835) και το Ομήρειο Παρθεναγωγείο (1881), αμφότερα με γυμνάσιο και διδασκαλείο, αναγνωρισμένα ως ισότιμα με το Αρσάκειο των Αθηνών, και από το πλήθος των ιδιωτικών σχολείων το Ελληνογαλλικό Λύκειο Χρήστου Ν. Αρώνη και το Ελληνογερμανικό Λύκειο Κυριάκου Γιαννίκη, αναγνωρισμένα και αυτά επίσης από το ελληνικό κράτος.

Τον Ιούλιο του 1920 προωθήθηκε από τον Ελευθέριο Βενιζέλο η ίδρυση του Ιωνικού Πανεπιστημίου Σμύρνης, η οργάνωση του οποίου ανατέθηκε στο διεθνούς φήμης Έλληνα μαθηματικό, καθηγητή του Πανεπιστημίου του Βερολίνου, Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή. Το νέο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, το οποίο θα περιελάμβανε τέσσερις κύριες σχολές: Φυσικών και Τεχνικών Επιστημών, Γεωπονική, Ανατολικών Γλωσσών και Εθνολογίας, και Δημοσίας Διοικήσεως, δεν έμελλε να λειτουργήσει ούτε μια μέρα, καθώς επήλθε η κατάρρευση του μετώπου και η Μικρασιατική Καταστροφή.

Η απελευθέρωση και η Καταστροφή

Στις 2/15 Μαΐου 1919, ο Ελληνισμός της Σμύρνης είδε το όνειρο της λευτεριάς να γίνεται πραγματικότητα. Χιλιάδες Έλληνες θα κατακλύσουν τη μέρα εκείνη την προκυμαία της Σμύρνης, για να ζητωκραυγάσουν τα τμήματα της 1ης Μεραρχίας του ελληνικού στρατού, που αποβιβάζονται στην προκυμαία της πόλης μέσα σε παραλήρημα ενθουσιασμού και έρχονται σε σύγκρουση με ένοπλα τουρκικά στοιχεία.

Στους 14 μήνες που μεσολάβησαν από την απελευθέρωση της Σμύρνης μέχρι την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών (1920), ο ελληνικός στρατός είχε σημαντικές στρατιωτικές επιτυχίες. Κατέλαβε το Αϊδίνι, το Νύμφαιο, την Πέργαμο, τη Μενεμένη, την Ανατολική Θράκη, την Αρτάκη, την Πάνορμο και την Προύσα και απέκρουσε με επιτυχία τις επιθέσεις των ανταρτών του κεμαλικού στρατού, των τσετών, που παρενοχλούσαν πόλεις και χωριά με ελληνικούς πληθυσμούς.

Με τη Συνθήκη των Σεβρών (28 Ιουλίου / 10 Αυγούστου 1920) παραχωρούνταν στην Ελλάδα το μεγαλύτερο μέρος της Ανατολικής Θράκης από την Αδριανούπολη ώς την Τσατάλτζα και τα νησιά Ίμβρος και Τένεδος. Ταυτόχρονα η Ελλάδα αναλάμβανε για μια πενταετία την κατοχή και τη διοίκηση της Σμύρνης και της ευρύτερης περιοχής της, από τις πόλεις Αϊβαλί, Πέργαμο, Μενεμένη, Μαγνησία, Κασαμπά, Βουρλά και ολόκληρη την Ερυθραία ώς τον Τσεσμέ, τα Αλάτσατα και την Κάτω Παναγιά, και προς το νότο την Παλαιά και τη Νέα Έφεσσο. Μετά την παρέλευση του διαστήματος αυτού το τοπικό Κοινοβούλιο θα είχε την ευχέρεια να ζητήσει με απλή πλειοψηφία από το Συμβούλιο της Κοινωνίας των Εθνών την οριστική ένταξη της Σμύρνης στο Βασίλειο της Ελλάδας.

Επρόκειτο για τη μεγαλύτερη διπλωματική επιτυχία της Ελλάδας, η οποία εν τούτοις άφηνε πολλές εκκρεμότητες και, το κυριότερο, αγνοούσε τους Τούρκους εθνικιστές του Κεμάλ, ο οποίος σε αντίθεση με το Σουλτάνο όχι μόνο δεν αναγνώρισε τη Συνθήκη των Σεβρών, αλλά έσπευσε και να την καταδικάσει, να διακηρύξει τη διατήρηση της ακεραιότητας της Τουρκίας, να εξεγείρει την κοινή γνώμη εναντίον των χριστιανικών πληθυσμών και να ετοιμάσει έναν αξιόμαχο στρατό. Την ίδια στιγμή στην Ελλάδα τα πάθη του εθνικού διχασμού, που είχαν οξυνθεί εξαιτίας της διαμάχης Βασιλικών και Βενιζελικών, οι αλλαγές σε πολιτικό και στρατιωτικό πεδίο μετά την ήττα του Βενιζέλου στις εκλογές του Νοεμβρίου 1920, η αντίδραση των Συμμάχων για την επαναφορά του Κωνσταντίνου στο θρόνο, οι πολιτικές παλινωδίες των φιλοβασιλικών κυβερνήσεων και η απομάκρυνση εμπειροπόλεμων αξιωματικών είχαν αρνητικές επιπτώσεις στο μικρασιατικό μέτωπο και δημιούργησαν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την τελική επίθεση του Κεμάλ, η οποία οδήγησε στην κατάρρευση του μετώπου (Αύγουστος 1922) και στην οπισθοχώρηση του ελληνικού στρατού.

Ακολούθησε η μαζική Έξοδος χιλιάδων χριστιανών από τις πόλεις και τα χωριά της ενδοχώρας της Μ. Ασίας προς τη Σμύρνη, με τη σκέψη ότι εκεί θα εύρισκαν ασφάλεια, αφού οι Τούρκοι δε θα μπορούσαν να διαπράξουν βιαιοπραγίες λόγω της πολυάριθμης παρουσίας ξένων.

Οι πρώτοι άτακτοι, οι διαβόητοι τσέτες, μπήκαν στη Σμύρνη στις 27 Αυγούστου 1922 (π.η.) και την επομένη έκαναν την εμφάνισή τους τα τμήματα του τουρκικού στρατού με επικεφαλής τον Νουρεντίν πασά. Ακολούθησαν ανήκουστες φρικαλεότητες, εν ψυχρώ δολοφονίες, βιασμοί, σφαγές, λεηλασίες, ο μαρτυρικός θάνατος του μητροπολίτη Χρυσοστόμου Σμύρνης και ο εμπρησμός της πόλης από τον τουρκικό στρατό. Χιλιάδες άνθρωποι, που μέχρι τότε κρύβονταν ακόμα και μέσα σε τάφους για να σωθούν, έτρεξαν αλλόφρονες προς την παραλία, αναζητώντας μάταια καταφύγιο στα συμμαχικά και αμερικανικά καράβια, που ήταν αγκυροβολημένα στο λιμάνι της Σμύρνης.

Μερικούς μήνες αργότερα (28 Σεπτεμβρίου / 13 Οκτωβρίου 1922), η Ανακωχή των Μουδανιών θα τερματίσει τις εχθροπραξίες μεταξύ των εμπολέμων και θα αποτελέσει το προοίμιο για τη Συνθήκη της Λωζάνης στις 24 Ιουλίου 1923, η οποία οριστικοποίησε τα τετελεσμένα γεγονότα του ξεριζωμού και έσυρε την επιτύμβια πλάκα πάνω από τις πανάρχαιες πατρίδες του μικρασιατικού και του θρακικού Ελληνισμού.

΄Ενας Γάλλος και ένας ΄Ελληνας στη Σμύρνη του 19ου αι.

Της **ΜΑΙΡΗΣ ΓΚΙΚΑΚΗ**

Η έκθεση και το ντοκυμανταίρ-ταινία της Μαρίας Ηλιού που παρουσιάστηκαν το Μάρτιο στο Μουσείο Μπενάκη γοήτευσαν τους επισκέπτες με την αμεσότητα της παρουσίασης της αστραφτερής Σμύρνης του κοσμοπολιτισμού και του πικρού τέλους της.

Ιδιαίτερα η συγκέντρωση των φωτογραφιών – πολλές από τις οποίες για πρώτη φορά παρουσιάστηκαν στο ευρύ κοινό – οφείλονται σε μακρόχρονη έρευνα σε αρχεία της Ευρώπης και των Ηνωμένων Πολιτειών. Μάλιστα η κ. Ηλιού σε συνέντευξη της ανέφερε ότι πολλές φωτογραφίες της Σμύρνης εντοπίστηκαν αρχειοθετημένες κάτω από τελείως διαφορετικό τίτλο.

Στα τελευταία χρόνια του 19ου αι. πάντως έφτασαν και Γερμανοί Αρχαιολόγοι στη Σμύρνη. ΄Ηταν απεσταλμένοι του εκδοτικού οίκου του Φρίντριχ Μπρούκμαν και στόχος τους δεν ήταν οποιεσδήποτε αρχαιότητες. Στα πλαίσια ενός εξαιρετικά μεγαλόπνοου προγράμματος, που είχε εμπνευστεί ο Χάινριχ Μπρουν, καθηγητής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου και διευθυντής στη Γλυπτοθήκη της ίδιας πόλης, φωτογράφιζαν μνημεία της αρχαίας ελληνικής και ρωμαϊκής γλυπτικής σε όλα τα ευρωπαϊκά μουσεία. Στη Σμύρνη υπήρχε Μουσείο που είχε ιδρυθεί ήδη από το 1874 ως παράρτημα της Ευαγγελικής Σχολής. Στον ίδιο χώρο στεγαζόταν και η Βιβλιοθήκη της Ευαγγελικής Σχολής. Ο Μ. Παρανίκας στην Ιστορία της Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης σημειώνει: «τα νυν εν τωι Μουσείωι και τηι Βιβλιοθήκηι της Ευαγγελικής Σχολής τεθησαυρισμένα παντοία βιβλία και λείψανα της αρχαιότητος αναβαίνουσιν εις 35.000 περίπου, ων τα μεν βιβλία εις 22.000, τα δε αρχαία λείψανα εις 13.000».[1]

Η προτομή του Δορυφόρου στο Μουσείο της Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης.

Στις φωτογραφίες αρ. 1338-1339, 1342-1343 και 1351-1352 του έργου του Μπρούκμαν[2] αποτυπώθηκαν τρία διαφορετικά και πολύ ξεχωριστά γλυπτά από το Μουσείο της Ευαγγελικής Σχολής: πρόκειται για μία μαρμάρινη κεφαλή του τύπου του Δορυφόρου του Πολυκλείτου, για μια μαρμάρινη γυναικεία κεφαλή ελληνιστικής εποχής – και τα δύο τοποθετημένα σε βάση διαμορφωμένη ως βάση προτομής και για μια κολοσσική μαρμάρινη κεφαλή ενός Ρωμαίου αυτοκράτορα.

Γύψινο εκμαγείο του Δορυφόρου της Σμύρνης υπάρχει σήμερα στο Πανεπιστημιακό Μουσείο της Βόννης και έτσι είναι γνωστό ότι το ύψος της σωζόμενης κεφαλής – χωρίς την προτομή – ήταν 30 εκ., ήταν επομένως μεγαλύτερο του φυσικού[3]. Είναι αντίγραφο ενός αγάλματος του 440-430 π. Χ., που παρίστανε νέο άνδρα στην ακμή της ηλικίας του με δόρυ στο αριστερό χέρι να στρέφεται προς τα δεξιά έτοιμος να κάνει ένα μικρό βήμα προς την ίδια κατεύθυνση. Το έργο είναι επίσης γνωστό και ως Κανών από τον τίτλο της πραγματείας του Πολυκλείτου για τις αρμονικές αναλογίες στην τέχνη[4]. Ο Δορυφόρος είχε μεγάλη απήχηση στους φιλότεχνους Ρωμαίους και αντιγράφηκε πολύ με αποτέλεσμα να υπάρχουν σήμερα περίπου 67 επαναλήψεις και παραλλαγές του πρώτου αγάλματος.

Η φωτογραφία δείχνει καθαρά και την ένδειξη πάνω στην προτομή: ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ και από κάτω ΔΩΡΟΝ και με καλλιγραφικά γράμματα γραμμένα με μελάνι: Ιωάννου Μισθού. Ο συλλέκτης και αρχαιόφιλος Ιωάννης Μισθός κάθε άλλο παρά άγνωστος δεν θα ήταν στη Σμύρνη και στην Αθήνα του τέλους του 19ου αι. Με καταγωγή από τα Κύθηρα και την Πελοπόννησο εγκαταστάθηκε στη Σμύρνη, όπου έκανε σημαντική περιουσία δραστηριοποιούμενος στην παραγωγή και στο εμπόριο κρασιού. Το Δορυφόρο θα μπορούσε να τον είχε δωρήσει στην Ευαγγελική Σχολή πριν το 1884. Γιατί το έτος εκείνο ο νόμος περί αρχαιοτήτων του Οσμάν Χαμντί Μπέι απαγόρευσε την εξαγωγή αρχαιοτήτων από την οθωμανική αυτοκρατορία. Για το Μισθό ο νόμος θα αποτελούσε απειλή για τα σχέδια του «να διαφυλάξει» τις ελληνικές αρχαιότητες. Γι' αυτό και αποφασίζει να αποστείλει κρυφά στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής του. Επρόκειτο κυρίως για αρχαιότητες από την αρχαία νεκρόπολη της Μύρινας, βορείως της Σμύρνης, όπου ο Μισθός είχε εκτάσεις με αμπέλια[5]. Μετά από τη δωρεά αυτή η κυβέρνηση Τρικούπη πρόσφερε στο Μισθό την θέση του Προξένου, όμως ο Μισθός αρνήθηκε.

Ο Μισθός πέθανε ξαφνικά στο κρεβάτι του τον Απρίλιο του 1895. Η χήρα, που καταγόταν από την οικογένεια Κοντολέων, επίσης κυθηραϊκή οικογένεια εγκαταστημένη στη Σμύρνη, κατηγορήθηκε πάντως από τους συγγενείς του συζύγου της ότι

τον δολοφόνησε με σκοπό να καρπωθεί την περιουσία του. Ο αδελφός της, γιατρός και καθηγητής στην Ευαγγελική Σχολή έσπευσε να διαπιστώσει ότι ο θάνατος προήλθε από φυσικά αίτια, ενώ οι τουρκικές αρχές δεν εξέτασαν τις κατηγορίες.

Την εποχή του θανάτου του ο Μισθός όμως ετοίμαζε μια δεύτερη αποστολή αρχαιοτήτων προς την Ελλάδα. Ο κουνιάδος του θέλησε να τα ιδιοποιηθεί, αλλά με την παρέμβαση των οργισμένων συγγενών οι αρχαιότητες πέρασαν στην ιδιοκτησία της Αυτοκρατορικής Οθωμανικής Τραπέζης και από εκεί επωλήθησαν στα Musees Royaux d'Art et d' Histoire de Bruxelles στα 1900. Στην πώληση μεσολαβητής ήταν ο Paul Gaudin, ο Γάλλος μηχανικός των σιδηροδρόμων, υπεύθυνος κατασκευής της γραμμής Μουδανιά - Προύσα και στη συνέχεια Σμύρνης - Κασαμπά και ο οποίος διατηρούσε άριστες σχέσεις με τις τουρκικές αρχές, χάριζε μερικές αρχαιότητες στο Αυτοκρατορικό Οθωμανικό Μουσείο στην Κωνσταντινούπολη κυρίως όμως προμήθευε με πάθος και χωρίς να επιζητεί αμοιβή το Λούβρο. Πιθανότατα Μισθός και Gaudin, που μοιράζονταν το ίδιο πάθος για τις αρχαιότητες να γνωρίζονταν κιόλας ή και να βρίσκονταν σε σχέση ανταγωνιστική. Και οι δύο χρησιμοποιούσαν τα πιο απίθανα μέσα για να φυγαδεύσουν ελληνικές αρχαιότητες από την Οθωμανική Αυτοκρατορία – αποστολή ως εμπορεύματα ή με το διπλωματικό σάκο – και χωρίς ίδιο οικονομικό όφελος για να υπηρετήσουν ο καθένας τη δική του πατρίδα, αν και πατρίδα τους ήταν ουσιαστικά η Σμύρνη του κοσμοπολιτισμού[6].

[1] Μ. Παρανίκα, Ιστορία της Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης εν Αθήναις 1885, 204-209 κυρίως 207.

[2] Ο πλήρης τίτλος: Photographische Einzelaufnahmen Antiker Sculpturen (München 1893-1925)

[3] D. Kreikenbom, Bildwerke nach Polyklet (Berlin 1990) 176-1777 αρ. Κατ. III 52.

[4] Polyklet der Bildhauer der griechischen Klassik (Κατάλογος έκθεσης Φρανκφούρτη 1990) 185-198 (H. von Steuben).

[5] Α. Φιλαδελφεύς, Πήλινα Ειδώλια εκ Μυρίνης. Συλλογή Ι. Μισθού εν τωι Εθνικω Μουσείω Αθηνών (Αθήνα 1928) 5-6.

[6] Γενικά για τον Ιωάννη Μισθό και τον Paul Gaudin: S. Picaud, Misthos, Grec de Smyrne et Gaudin, ingenier francais. Leur vision de l'archeologie dans l' Empire Ottoman, στο V. Krings – I. Tassignon, Archeologie dans l Empire Ottoman autour de 1900 : Entre Politique, Economie et Science (Ρώμη 2004) 132-140.

Η «Δίκη των ΄Εξι» στην εκπομπή του Βασίλη Βασιλικού

Στις 19 Μαΐου τρέχοντος έτους 2012 (κατά σύμπτωσιν την ημέρα μνήμης της γενοκτονίας των Ποντίων) ο γνωστός συγγραφέας Βασίλης Βασιλικός παρουσίασε στην εκπομπή της ΕΤ-3 « Άξιον εστί» τις αντικρουόμενες απόψεις για το γνωστό θέμα της απόφασης υπ' αρ. 1675/2010 του Αρείου Πάγου, η οποία ακύρωσε την καταδίκη των ΄Εξι (Γούναρη, Πρωτοπαπαδάκη, Στράτο, Μπαλτατζή, Θεοτόκη και Χατζανέστη) δηλαδή των υπευθύνων της Μικρασιατικής Καταστροφής. Η απόφαση αυτή, ως γνωστόν, έδωσε αφορμή σε πολλούς να ομιλούν περί « αθώωσης » των πρωταιτίων της μεγαλύτερης ήττας που γνώρισε ο Ελληνισμός μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης, ενώ δεν πρόκειται περί αθώωσης αλλά περί διαπίστωσης της επελθούσης παραγραφής των εγκλημάτων που διέπραξαν, η οποία διαπίστωση σημαίνει απλώς την αδυναμία ερεύνης των πραγματικών περιστατικών υπό τα οποία ετελέσθησαν αυτά. Το ότι δηλαδή η αίτηση αναψηλάφησης της υπόθεσης έγινε τυπικά δεκτή και διαπιστώθηκε ότι μετά από τόσες δεκαετίες τα αδικήματα αυτά είναι παραγεγραμμένα δεν σημαίνει βεβαίως ότι οι καταδικασθέντες δεν τα διέπραξαν. Απλώς δεν επιτρέπεται πλέον νέα διεξαγωγή της δίκης. Εν πάση δε περιπτώσει δεν πρόκειται καθόλου περί «αθώωσης» των ΄Εξι, όπως έσπευσαν πολλοί να διακηρύξουν.

Με αφορμή το πρόσφατο βιβλίο του αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου Νικολάου Τσάγγα «Η αθώωση των ΄Εξι» ο συγγραφέας του (που ήταν και ο εισαγγελέας της έδρας στη δίκη εκείνη) αντιπαρατέθηκε σε ζωντανή συζήτηση με τον ιστορικό Βλάση Αγτζίδη. Στην άποψη του Νικ. Τσάγγα ότι η μικρασιατική εκστρατεία δεν ήταν δυνατόν να επιτύχει, με την επίκληση μάλιστα των γνωστών επιχειρημάτων ότι στοίχιζε δυσβάστακτα ποσά για το ελληνικό κράτος, ότι η κατοχή τουρκικών εδαφών από τον ελληνικό στρατό κινητοποίησε τον τουρκικό εθνικισμό και ότι καθόλου δεν έφταιγε ο εθνικός διχασμός για την αποτυχία της εκστρατείας, ο Βλάσης Αγτζίδης αντιπαρέθεσε πλήθος επιχειρημάτων που κατέρριψαν την άποψη αυτή. Ο Βλ. Αγτζίδης τόνισε μεταξύ των άλλων ότι η άφρων επιμονή των μετά την 1η Νοεμβρίου 1920 κυβερνήσεων να συνεχίσουν την προέλαση του ελληνικού στρατού μέχρι την...Άγκυρα, αντίθετα με τις προεκλογικές δηλώσεις των αντιβενιζελικών πολιτικών περί απαγκίστρωσης του στρατού από τη Μικρά Ασία και επιστροφής του « Οίκαδε » κ.λ.π., η μη οχύρωση του σαντζακίου της Ιωνίας σε υπαρκτή γεωγραφικώς γραμμή αμύνης, η μη αξιοποίηση της Μικρασιατικής Άμυνας και των 40-50.000 εθελοντών Μικρασιατών, η απόρριψη της πρότασης των Ελλήνων της Ιωνίας περί παροχής του ενός τετάρτου της περιουσίας τους για την κάλυψη των σχετικών στρατιωτικών δαπανών κ.λ.π., κ.λ.π., και κυρίως η απαγόρευση στους Μικρασιάτες να έλθουν στην Ελλάδα μετά τον επαίσχυντο νόμο 2870/1922 που απαγόρευε τη χορήγηση διαβατηρίων στους Μικρασιάτες (με την υστερόβουλη σκέψη, ότι αν ερχόντουσταν στην Ελλάδα θα ήταν ψηφοφόροι του Ελ. Βανιζέλου !), όλα αυτά ήταν οι κύριες αιτίες της Μικρασιατικής Καταστροφής. Ο Βλ. Αγτζίδης απεκάλυψε μάλιστα ότι ο αρχιστράτηγος Παπούλας (που οι ίδιοι οι ΄Εξι τον είχαν τοποθετήσει επικεφαλής του ελληνικού στρατού, αφού ήταν δικός τους άνθρωπος) όχι μόνο υπήρξε μάρτυς κατηγορίας στη δίκη ενώπιον του Εκτάκτου Στρατοδικείου που τους καταδίκασε σε θάνατο, αλλά αργότερα, το 1924, έγραψε ότι μετανόησε διότι αρνήθηκε να τεθεί επικεφαλής γης Μικρασιατικής Άμυνας και να οργανώσει την άμυνα του ανεξάρτητου κράτους της Ιωνίας, όπως τον ικέτευαν οι κάτοικοι της Σμύρνης.

Τελικό συμπέρασμα από την ενδιαφέρουσα αυτή συζήτηση είναι ότι τα δικαστήρια δεν είναι αρμόδια να αποφαίνονται επί μεγάλων προβλημάτων της Ιστορίας, αφού οι δικαστές δεν είναι δυνατόν να διαθέτουν τις σχετικές γνώσεις.

Στη συνέχεια της εκπομπής ο πρώην υπουργός Εξωτερικών κ. Γιάννης Καψής αναφέρθηκε στα γνωστά μικρασιατικά του βιβλία (*Χαμένες πατρίδες, Η Μαύρη Βίβλος, Η Δίκη των ΄Εξι* κ.α.) και τόνισε και αυτός τις ευθύνες των ΄Εξι.

Καλεσμένος στην εκπομπή ήταν ο Πρόεδρος της Ενώσεως Σμυρναίων κ. Ευάγγελος Τσίρκας, ο οποίος διεκτραγώδησε τα πάθη του Μικρασιατικού Ελληνισμού και της προσφυγιάς και αναφέρθηκε στο έργο, ιδίως το εκδοτικό, της προσφυγικής αυτής οργάνωσης.

Τέλος η συγγραφέας κ. Τόνια Μανιατέα έκλεισε την εκπομπή με την παρουσίαση του βιβλίου της *Σμύρνη* 1922 (Εκδόσεις «Νεφέλη»), ένα σημαντικό μέρος του οποίου είναι γραμμένο στο γνωστό σμυρναϊκό γλωσσικό ιδίωμα.

Τ.Σ.

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΙΝ

Του **ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗ**

Συμπτωματικός είναι ο τίτλος του παρόντος άρθρου που φιλοξενεί η δική μας *Μικρασιατική Ηχώ*, με το ομότιτλο βιβλιαράκι του Γ. Σεφέρη (Αθήνα 1953). Τρεις ημέρες μείναμε και εμείς στην Καππαδοκία, 45 φοιτητές και φίλοι και ο υπογραφόμενος από 1 – 3 Μαΐου. Θα γράψουμε, όμως, ολίγα για την πορεία μας ως την Καππαδοκία με αφορμή όσα είδαμε με πυρωμένα χείλη συγχρονισμένοι στην ιστορία και κυρίως σ' αυτήν των δραματικών ετών, 1921 – 1922. Ξεκινήσαμε από την Προύσα, την καταπράσινη που αναπαύεται στους πρόποδες του Ολύμπου της Βιθυνίας, εκεί που στην βυζαντινή εποχή άκμαζαν μονές και θέρετρα βυζαντινών αρχόντων. Και γύρω – γύρω χωριά ρωμέικα που προσφάτως κατέγραψε στο βιβλίο του ο συνάδελφος Τάσος Ιορδάνογλου. Για ένα πανέμορφο χωριό, το Δερδεμέσι, έγραψε άλλος φίλος, ο Γ. Παπάζογλου, που οι κάτοικοί του ήλθαν το 1922 πρόσφυγες, σχεδόν όλοι, στην Προσοτσάνη της Δράμας. Πάνω από το κέντρο της πόλης υψωνόταν η ελληνική συνοικία, από την οποία λίγα σπίτια έμειναν και στην θέση τους κτίσθηκαν ακαλαίσθητες πολυκατοικίες. Ο λοχαγός του Πυροβολικού της ένδοξης στρατιάς της Μ. Ασίας Β. Ασημάκης στο σπάνιο βιβλίο του, *Πέρα από τον Τάφο*, Αθήνα 1925, αιχμάλωτος πια, νοσταλγεί τις ωραίες μέρες που πέρασε με τους συναδέλφους του στην Προύσα: *Κάθε δρόμος μάς θυμίζει και μια ευχάριστη συνάντηση, του καιρού που περνούσαμε στους δρόμους αυτούς καμαρωτοί καβαλλάρηδες, κάθε σπίτι από μια χαρά, ένα γλέντι. Να εδώ στη ρίζα του βουνού το εργοστάσιο των αδελφικών φίλων Γαβριηλίδου, όπου στα σπίτια των βρήκαμε αδελφική αγάπη και περιποίηση και ξεχνούσαμε πολλές φορές τη νοσταλγία της μακρινής πατρίδας. Τώρα το σπίτι είναι έρημο ... και το χειρότερο από όλα είναι ότι βλέπουμε θέλοντας και μη τα μέρη που περάσαμε το τελευταίο ημερονύχτιο ελεύθεροι...* Και ύστερα τραβήξαμε τον δρόμο προς την Άγκυρα διασχίζοντας την φοβερή και τρομερή Αλμυρά Έρημο ίσαμε 600 και πλέον χιλιόμετρα, από την Προύσα αυτήν που διέσχισε ο ελληνικός στρατός τον Ιούλιο – Αύγουστο του 1921 με στόχο να φθάσει στην Άγκυρα κυνηγώντας τον Κεμάλ. Έφθασε ως το Πολατλί, μια μικρή πόλη 70 χιλιόμετρα από την Άγκυρα, όπου είχε οχυρωθεί ο Κεμάλ σε τριπλή γραμμή πάνω σε γρανιτένιους βράχους. Έπεσε εκεί ο ανθός του ελληνικού στρατού. Τα τελευταία χρόνια μία σειρά λευκών υψηλών μνημείων στους γύρω λόφους του Πολατλί θυμίζει και την θυσία των Τούρκων στρατιωτών και τις φονικές μάχες, όπου ο ελληνικός στρατός προήλασε «πέραν του Σαγγάριου» σ' εκείνη την συγκλονιστική του πορεία. Στον δρόμο συναντήσαμε το Εσκή Σεχήρ, το αρχαίο Δορύλαιο, το «ατρόμητο και συρματοπλεγμένο» του δημοτικού μας τραγουδιού, πόλη σήμερα 500.000 κατοίκων και, όπως λένε, απ' εδώ ξεκινούν τα α τουρκικά αεροπλάνα για να παραβιάσουν τον ελληνικό εναέριο χώρο. Από εδώ πέρασαν οι αιχμάλωτοι Έλληνες αξιωματικοί και στρατιώτες της μεραρχίας Κλαδά και ο λοχαγός Β. Ασημάκης γράφει γι' αυτή την σφαγή των αιχμαλώτων: Νέος κατακλυσμός από πέτρες και άλλων κεφαλιών άνοιγμα. Οι γυμνές μάχαιρες πλησίαζαν ... Όλα ήταν κανονισμένα τελείως. Για να μη με διαψεύσουν πραγματικά παρουσιάστηκαν οι «δορατοφόροι» για δόρατα είχαν μακριές σουβλερές σούβλες, σιδερένιους πασσάλους συρματοπλέγματος το πιο επικίνδυνο όπλο ...

Μερική άποψη από το αρχοντικό του Σεραφείμ Ρίζου ή Καρατζαντέμη (Φωτογραφία από το βιβλίο «Σινασός», εκδ. Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, Αθήνα 2004, σ. 152).

Και αφού είδαμε (Κυριακή 29 Απριλίου) το Πολατλί με τα γύρω γρανιτένια βράχια, όπου οχυρώθηκε ο Κεμάλ και έψαξα μάταια να βρω την τοποθεσία Κανλί Γκιολ, όπου έπεσαν ηρωικώς μαχόμενοι δύο θείοι μου. Είδαμε με τα μάτια της ψυχής μας και του ονείρου την ελληνική στρατιά με τα τρία σώματα στρατού να καταλαμβάνουν την 10 Αυγούστου 1921 την κορυφογραμμή του Μαγκάλ – Νταγ (υψ. 1406), την μάχη του Ταμπούρ Ογλού (11 Αυγ.), την μάχη στους Δίδυμους Λόφους, του Τουρμπέ Τεπέ, του Κάλε Γκρότο, της Σαπάντζας (11 – 16 Αυγ. 1921). Το Πολατλί αποτέλεσε ίσως την αρχή του τέλους της Μικρασιατικής Εκστρατείας, όπως έλεγε ο αείμνηστος πεθερός μου Εμμ. Παπαεμμανουήλ, που έβλεπε την Άγκυρα από κάποιο παρατηρητήριο ως στρατιώτης της 5ης Μεραρχίας (πριν Κρήτης). Περάσαμε από την αναπτυσσόμενη Άγκυρα, όπου στα βορειοανατολικά βρισκόταν η ελληνική συνοικία ως το 1922. Σήμερα η πρωτεύουσα της Τουρκίας έχει 4 εκατομ. κατοίκους, ενώ το 1922 είχε 30 χιλιάδες.

Και επιτέλους, η Καππαδοκία με πρώτο σταθμό το Προκόπι (Ürgüp), αφού περάσαμε πρώτο το Ορταχισάρ, το μεσαίο κάστρο. Το Προκόπι τα τελευταία χρόνια γνωρίζει σημαντική ανάπτυξη και ο τουρισμός του έχει αυξηθεί με τους χιλιάδες επισκεπτών από όλα τα μέρη του κόσμου. Όταν πριν δέκα τρία

χρόνια επισκέφθηκα το Προκόπι, οι μοναδικοί επισκέπτες του είμασταν εμείς, με σαράντα περίπου φοιτητές. Τώρα άλλαξαν τα πράγματα και η Καππαδοκία έχει χάσει τον πρωτόγονο χαρακτήρα της.

Εμάς σήμερα συγκλονίζει το αρχοντικό του Τούρκου αγά, όπου έζησε και μαρτύρησε ο άγιος Ιωάννης ο Ρώσσος. Βρίσκεται σ' εκείνο τον τεράστιο κεντρικό βράχο, όπου τα εκατοντάδες υπόσκαφα σπήλαια. Παράξενο πράγμα που κατοικούνται ακόμη και σήμερα από πτωχούς Ανατολίτες. Παρακάτω στην κεντρική πλατεία υπήρχε παλαιότερα το café Seferis, είχε πιει εκεί σε ύποσκαφο σπήλαιο τον καφέ του ο Σμυρνιός – και Καππαδόκης – ποιητής μας. Σε κάποια καταστήματα του Προκοπίου αντικρύσαμε φωτογραφίες του ναού του αγίου Ιωάννου του Ρώσσου, που βρισκόταν στο κέντρο της πόλης και που ένας φανατικός Μουσουλμάνος δήμαρχος τον ανατίναξε το 1950. Σήμερα στη θέση του υψώνεται ένα τεχνικό λύκειο (30 Απριλίου 2012). Δέκα χιλιόμετρα νότια του Προκοπίου βρίσκεται η Σινασός, η αρχαία Ασούνη, Μουσταφά Πασά των Τούρκων, με ωραία ρωμέικα σπίτια και επίκεντρο τον ναό των αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, ανακαινισμένο και ανοικτό. Είχε ανεγερθεί το 1729 και ανακαινισθεί το 1950. Ξεχωρίζουν, ανάμεσα στα πολλά, το αρχοντικό του Σεραφείμ Ρίζου, του πρώτου ιστορικού της Καππαδοκίας (1856, Κπολις) που σήμερα πωλείται (satitlik) και λίγα μέτρα παρά πέρα το Old GreeK House, ιδιοκτησία των παιδιών Μουσουλμάνου ανταλλάξιμου από την Καστοριά. Γύρω από την Σινασό εκατοντάδες υπόσκαφα και το μοναστήρι του Αγίου Νικολάου, που το βρήκαμε ανακαινιζόμενο πυρετωδώς. Πριν φθάσουμε στην μονή του Αγίου Νικολάου στα δεξιά του δρόμου συναντήσαμε την εκκλησία του Αγίου Στεφάνου. Οι Σινασίτες πριν ανταλλαγούν το 1924 φρόντισαν να φωτογραφίσουν (2 Οκτ. 1924) κάθε σπίτι και κάθε γειτονιά και το 1985 κυκλοφόρησαν ένα ωραίο λεύκωμα με όλα αυτά τα σπίτια. Νομίζω ότι δεν άλλαξαν και πολύ οι γειτονιές, μολονότι η φθορά από τον χρόνο είναι εμφανής. Γειτονικές πόλεις το Προκόπι και η Σινασός, ανταγωνίζονταν στα χρόνια πριν την Ανταλλαγή με την δεύτερη, ελληνόφωνη και πιο προοδευτική όπως δείχνουν τα εκπαιδευτήριά της. Σε τούτο το ταξίδι είχαμε την καλή τύχη να είναι συνοδοιπόρος μας ο συνάδελφος ηλεκτρολόγος μηχανικός και μηχανικός Η/Υ κ. Ν. Πάχτας, εφοδιασμένος με σύγχρονο φωτογραφικό εξοπλισμό, που κατέγραψε με την πάσα λεπτομέρεια τα λαμπρά μνημεία της Καππαδοκίας.

Πριν φύγουμε για το Κόραμα (Göreme) που σημαίνει τόπος με ωραίο θέαμα, σκέφθηκα τον Σεφέρη, που πριν ξεκινήσει για εκεί άναψε ένα τσιγάρο και συλλογίστηκε παράξενα: «Αφού μπορείς ακόμη να φυσήξεις ένα σπίρτο, ο κόσμος όλος είναι δικός σου». Έτσι είναι. Και γύρω – γύρω, πριν φθάσουμε εκεί, ένα πλήθος ηφαιστειογενών σχηματισμών, που οι ξεναγοί τα ονόμασαν νεράιδες και φουγάρα. Σ' αυτούς τους πολλούς βράχους πλήθος μοναστηριακών συγκροτημάτων, όπου οι ταπεινοί μοναχοί ζούσαν αιώνες, εναλλάσσοντας την ζωή τους, στα τρωγλοδυτικά αυτά καταφύγια της ψυχής και του σώματός τους. Λες και ήταν γεννημένοι να ζουν σ' αυτά που τα είχαν σμιλέψει περίτεχνα και τα έκαμναν εκκλησίες με τράπεζες, πεσσούς, κολόνες και κελλιά. Και οι τοίχοι που προέκυπταν από το σμίλεμα να χρωματίζωνται αδέξια με κόκκινες ανεξίτηλες γραμμές και να αγιογραφούνται λαϊκότροπα με ανορθόγραφες επιγραφές. Πρώτη φορά δεν ενοχλεί η ανορθογραφία. Όλα τους χρονολογούνται ανάμεσα στον 9ο – 12ο αι. που είναι και αιώνες ηρεμίας για την Καππαδοκία.

Παίρνουμε με την σειρά τις εκκλησίες αυτές του Κοράματος : η εκκλησία των Στεφάνων, γιατί οι ιστορημένοι άγιοι φέρουν στέφανα, η εκκλησία με τις πόρπες, γιατί οι άγιοι φέρουν πόρπες, η εκκλησία των Μήλων (Ταξιαρχών) γιατί απ' έξω υπάρχουν μηλιές, η εκκλησία των Φιδιών (Αγίου Γεωργίου) γιατί οι εικονιζόμενοι, και αγαπημένοι άγιοι των Καππαδοκών, Γεώργιος και Δημήτριος, σκοτώνουν ένα φίδι, από τα πολλά ζωγραφισμένα. Στο παρεκκλήσι ο Άγιος «Ενούφριος» παριστάνεται ασπρομάλλης και ολόγυμνος γέρος με γενειάδα μακριά, τις παλάμες στραμμένες προς τον προσκυνητή σαν να του λέει μακριά, κάτι σαν «μη μου άπτου», και με ένα ροπαλοφόρο κάκτο αντί φύλλου συκιάς. Παρακάτω η εκκλησία των σπαθιών, γιατί οι ιστορημένοι άγιοι φέρουν σπαθιά και έπειτα το παρεκκλήσι της Αγίας Βαρβάρας με κυρίαρχο χρώμα την ώχρα και κοντά στην αγία καβαλλάρηδες οι άγιοι Θεόδωρος και Γεώργιος. Ξαφνιάζει η επιγραφή Κε (Κύριε) βοϊθι τον ΔΟΥΛΟΝ ΣΟΥ..., συχνή, άλλωστε, επίκληση των Καλογέρων, που ήξεραν να υπομένουν τις βαρβαρικές επιδρομές με την βοήθεια του Θεού, που πάντοτε επικαλούνταν. Αριστερά σε βράχο πάντα σμιλευμένη καμιά καμιά εικοσαριά μέτρα από το έδαφος η Σκοτεινή Εκκλησιά (Karanlik Kilise), χρονολογημένη τον 13ο αι., ίσως από τις καλύτερες.

Πέντε χιλιόμετρα από το Κόραμα είναι η Ζέλβη, τοπίο και αυτό παράξενο, με εκατοντάδες λαξευτά σπήλαια στους βράχους των τριών χαραδρών που την χωρίζουν σε ισάριθμα μεγάλα τμήματα. Στο κέντρο του ακατοίκητου σήμερα χωριού μικρός ναός, που μετατράπηκε σε τέμενος, για τις λατρευτικές ανάγκες των Μουσουλμάνων κατοίκων, που υποχρεώθηκαν από το κράτος τους να το εγκαταλείψουν το 1952. Οι πολυάριθμες λαξευτές, μικρές οπωσδήποτε, εκκλησίες είναι κατάστικτες από φυτικό διάκοσμο και ήσαν, προφανώς, ναοί των καταδιωκομένων εικονολατρών την εποχή της Εικονομαχίας. Το άξυλο και άνυδρο τοπίο της Ζέλβης το αλλάζει μερικώς χείμαρρος με το γάργαρο νερό του, στην καρδιά της Άνοιξης. Επιστρέφοντας στο Προκόπι περάσαμε από την Κόρα ή Μούσκαρα, χωριό που οι κάτοικοί του μετοίκησαν στο Νεβσεχίρ (Νεάπολη) όταν ο Ιμπραΐμ Πασάς ίδρυσε την πόλη αυτή. Η Μούσκαρα είναι κτισμένη στην πλαγιά ενός λόφου με πολλά λαξευμένα σπίτια και ένα μεγάλο ναό στην δυτική πλευρά του. Σήμερα σχεδόν εγκαταλελειμμένο. Κάποτε έγραψα, μάλλον λανθασμένα, ότι ήταν στρατώνας ή μοναστήρι από την εποχή του Βυζαντίου. Το θέαμα από μακριά φανταστικό.

Επισκεφθήκαμε την Ανακού (Kaymakli), όπου υπάρχει και υπόγεια πόλη, με όμορφα ρωμέικα σπίτια καταρρέοντα, αλλά τα πλουμίδια τους στα ορθογώνια αγκανάρια δείχνουν την παλαιά της αίγλη. Αυτό δηλώνει και ο ναός των Εισοδίων της Θεοτόκου που στέκει στο κέντρο της πόλης και το παρακείμενο σχολείο. (ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ)

1 Μαΐου 2012. Την Πρωτομαγιά επισκεφθήκαμε τα Φλογητά, το Suvermej, το χωριό δηλ. χωρίς νερό, (αρχαία Σόαστρα) την μοναδική ελληνική παρουσία του παρελθόντος δηλώνουν ο μισοκατεστραμμένος ναός του Αγίου Γεωργίου και το θαυμάσιο ελληνικό σχολείο. Και όμως το Suvermej,πρέπει μέχρι το 1922 να ήταν πλούσιο και πολυάριθμο, αν κρίνουμε από σκαρίφημα των συνοικιών του χωριού που έκαμνε ο παλαιός Φλογητιανός Ν. Μαυρομιχάλης και δημοσίευσα στο βιβλίο μου *Καππαδοκία*, εκδ. Κυριακίδη, β' έκδοση 2008, σ. 296. Λέγεται ότι κατά την αποχώρηση των Ρωμηών των Φλογητών οι Τούρκοι συγχωριανοί τους τους εφέρθησαν πολύ σκληρά. Πολλοί από τους Τούρκους κατοίκους του, καθώς το χωριό δεν έχει τουρισμό, ξενιτεύονταν στην Γερμανία, ενώ στις μέρες μας ασχολούνται με την παραγωγή πατάτας και αξιοποιούν για την αποθήκευσή της τα λαξευμένα σπήλαια. Έπειτα επισκεφθήκαμε την Μαλακοπή (Derinkuyu = βαθύ πηγάδι). Μαλακοπή για τους Ρωμηούς από το μάλα κοπιάν, από τον πολύ κόπο για την μεταφορά νερού, αφού, όπως είπαμε, η Καππαδοκία είναι άνυδρη. Φημισμένη η πόλη για το υπόγειο σύστημα κατακομβών, που συγκροτούν ολόκληρη πόλη σκαμμένη μες την γη από την εποχή των Χεττταίων, σε βάθος 85 μέτρων, σε 8 επίπεδα, με φεγγίτες, εκκλησία, σχολεία, αποθήκες που χρησίμευαν στους δύσκολους καιρούς των βαρβαρικών επιδρομών. Είναι αλήθεια ότι δύσκολα κινείται κανείς σ' αυτό τον λαβύρινθο των κατακομβών και απαγορευτική η επίσκεψη σε όσους έχουν προβλήματα υγείας, ακόμη και κλειστοφοβίας. Η υπόγεια αυτή πόλη ανακαλύφθηκε το 1965. Απέναντί της ο ναός των Αγίων Θεοδώρων, γυμνωμένος

από τα κάλλη του, μολονότι στο πρόσφατο παρελθόν έγινε κάποια προσπάθεια αναπαλαίωσεώς του. Υπήρχε και ο μεγαλόπρεπος ναός των Ταξιαρχών, αλλ' οι Μαλακοπίτες τον κατεδάφισαν και με τα υλικά του ανεγέρθηκε ο μικρότερός του των Αγίων Θεοδώρων. Κατά την Ανταλλαγή οι Μαλακοπίτες εγκαταστάθηκαν στην Θεσσαλονίκη στην ομώνυμη συνοικία πάνω από την Τούμπα (Μαλακοπή). Πήραμε τον δρόμο νότια με σκοπό να επισκεφθούμε την Τροχό και την Αξό, αλλά μας αποθάρρυναν οι σημερινοί Φλογητιανοί λέγοντάς μας ότι γίνονται εργασίες στο οδικό δίκτυο. Κι όμως δεν ήταν έτσι, καθώς ομάδα καταγομένων από την Αξό μπόρεσε και την επισκέφθηκε ανέτως. Οι Αξενοί κατοικούν σήμερα στην Νέα Αξό των Γιαννιτσών.

Κι ύστερα το Soğanli, η αρχαία Σόανδος με τις 360 και πάνω μικρές λαξευμένες εκκλησίες πάνω σε αναρίθμητους βράχους με μικρές θύρες και παράθυρα ασβεστωμένα στο πλαίσιό τους. Είμαι βέβαιος ότι έχουν να ασβεστωθούν από τον καιρό που έφυγαν οι Ρωμηοί. Και φυσικά οι περιστεριώνες, θέαμα συχνό στα λαξευμένα σπήλαια της Καππαδοκίας. Λέγεται ότι οι Καππαδόκες λάξευαν τους περιστεριώνες για να μαζεύουν τις κουτσουλιές των περιστεριών που τις χρησιμοποιούσαν σαν λίπασμα στην λιγοστή καλλιεργήσιμη γη τους. Θρησκευόμενοι πολύ οι Καππαδόκες σέβονταν τα περιστέρια που συμβολίζουν το άγιο Πνεύμα.

Πιο γνωστοί εδώ είναι οι ναοί του Αγίου Γεωργίου ή των Φιδιών και της Αγίας Βαρβάρας που χρονολογείται από τον 6ο αι. με θαυμάσιες τοιχογραφίες. Γύρω – γύρω πολλές, όπως είπαμε, εκκλησίες. Ποιος ξέρει ίσως να βρίσκονται και λείψανα ασκητών, αφού μήτε Ρωμηός μήτε Μουσουλμάνος έχει ν' ανεβεί σ' εκείνους τους βράχους από το 1923/4.

Soğanli σημαίνει για τους Ρωμηούς «ματωμένα νερά», από το χριστιανικό αίμα που χύθηκε όταν η περιοχή κατακτήθηκε από τους Σελτζούκους. Για τους Τούρκους σημαίνει «έμεινε τελευταίο», δηλ. ήταν η περιοχή που κατακτήθηκε τελευταία.

Πηγαίνοντας προς το Soğanli περάσαμε από τα Ποτάμια (Ντερέκιοϊ, αρχαία Μεγαρισσός), γενέθλιο χωριό του Αγίου Γεωργίου. Στην άκρη του βρισκόταν βυζαντινός ναός επ' ονόματι του αγίου. Δεν τον βρήκαμε σ' ετούτο το ταξίδι. Κι όμως υπήρχε το 2002, όταν ξαναπέρασα απ' εκεί. Μακάρι να μην τον προσέξαμε.

Και απ' εκεί, καθώς άρχιζε η δύση του ηλίου, επισκεφθήκαμε την Τζαλέλα, σημερινή ονομασία Τζεμίλ (Cemil). Περπατήσαμε στις περισσότερες γειτονιές του. Ο Γ. Σεφέρης ήταν ο πρώτος Ρωμηός που το επισκέφθηκε μετά την φυγή των Ρωμηών και πρόσεξε τα σπίτια «με άσπρα ορθογώνια αγκανάρια και με ευχάριστες γραμμές με μικρές κολόνες στην πρόσοψη, με λαξευτά πλουμίδια». Ίσως μετά τα σπίτια της Σινασού και του Προκοπίου τούτα εδώ να είναι τα καλύτερα.

Ο Γ. Σεφέρης είχε δίκιο. Τα πλούσια σπίτια, στην Καππαδοκία αρχοντικά πραγματικά και που τον πλούτο των κατοίκων μαρτυρούν ο μεγαλοπρεπής, κάποτε δισυπόστατος ναός του Τιμίου Σταυρού και των Ταξιαρχών (1838). Αριστερά του νάρθηκα ιδιαίτερος χώρος για εξομολόγηση – *Ιερόν Εξομολογητήριον*.

Οι κάτοικοί του στην πλειονοψηφία τους κατά την Ανταλλαγή εγκαταστάθηκαν έξω από την Λάρισα και ονόμασαν το χωριό τους Ομορφοχώρι, που τους θύμιζε το παλιό δικό τους Τζαλέλα. Φεύγοντας οι κάτοικοί του πήραν πολλές εικόνες, που τις έχουν σήμερα στα σπίτια τους τα παιδιά και τα εγγόνια τους, ένα από τα οποία ο Δημ. Κατσίκας – Καππαδόκης τις μελέτησε και συνέθεσε διδακτορική διατριβή που την υπέβαλε στην Θεολογική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (2007).

Στην Τζαλέλα (Cemil) έχουν εγκατασταθεί κατά την Ανταλλαγή εξισλαμισμένοι Ρωμηοί από την Καστοριά, τα Γρεβενά, την Κοζάνη, την Αριδαία. Και όχι μόνον στην Τζαλέλα, αλλά και σε λοιπά μέρη της Καππαδοκίας. Ένας ογδοντάχρονος ανταλλάξιμος μου εκμυστηρεύθηκε μες τον ναό, ύστερα από παρατήρησή μου, γιατί τον κατέστρεψαν, ότι πρωτουργοί της καταστροφής του ήσαν αυτοί οι ανταλλάξιμοι, για να δείξουν την αφοσίωσή τους στο Ισλάμ. Και τούτο γιατί οι εντόπιοι Τούρκοι τους έλεγαν «τι Τούρκοι είσθε εσείς που δεν ξέρετε τουρκικά;». Και είν' αλήθεια ότι ερχόμενοι στα μέρη τούτα γνώριζαν μόνον ελληνικά, οι περισσότεροί τους εξισλαμισμένοι Ρωμηοί από τις αρχές του 18ου αι. Οι γνωστοί ως Βαλαάδες.

Ήταν ο τελευταίος σταθμός της προσκυνηματικής επίσκεψής μας στην Καππαδοκία που ψέλλιζε : το τέλος της Ρωμηοσύνης, φράση που αφουγκράστηκε ο καλός συνάδελφός μου Κ. Μποζίνης και μου την επανέλαβε κτυπώντας με στον ώμο. Του απήντησα πως ναι, αλλά γι' αυτό ερχόμαστε εδώ για να δείξουμε ότι η Ρωμηοσύνη δεν έφυγε, είναι ακόμη εδώ!

2 Μαΐου 2012. Και τέλος, φεύγοντας από την Καππαδοκία, επισκεφθήκαμε την Αραβησσό (Arapsun τώρα Gülsehir), την αρχαία Ζοροπασσό. Και εδώ υπόσκαφες εκκλησίες με την πανέμορφη βυζαντινή του Τιμίου Προδρόμου, που κατά την επιγραφή στον θόλο του ιερού, κτίσθηκε επί άρχοντος Λασκάρεως το 1212 μ.Χ. Στο πάνω μέρος του ναού ιστορούνται, κατά την συνήθεια των Καππαδοκών αγιογράφων, οι στρατιωτικοί άγιοι Άγιος Γεώργιος και ο Άγιος Θεόδωρος ο Στρατηλάτης. Οι βυζαντινοί στρατηγοί αποκρούοντας βαρβαρικές επιδρομές επικαλούνταν την βοήθειά τους. Στο κέντρο του χωριού στέκει περηφανής ο Άγιος Δημήτριος, που ανακαινίσθηκε προσφάτως με την συνδρομή παιδιών των ανταλλάξιμων Ρωμηών του 1923/4 με πρωτοβουλία του γνωστού δικηγόρου της Θεσσαλονίκης κ. Θεόδ. Ασπασίδη.

Την εικόνα του Αγίου Δημητρίου μετέφεραν οι Ρωμηοί ανταλλάξιμοι στις Συκιές Θεσσαλονίκης, όπου ανήγειραν και ομώνυμο ναό.

Τελευταία στάση στο Χατζημπεκτάς, όπου ο τεκκές των Μπεκτασήδων, που λέγεται ότι κτίσθηκε πάνω στην βυζαντινή μονή του αγίου Χαραλάμπους. Πρόκειται για την γνωστή αίρεση του Ισλάμ (13ος αι.), με σαφή την επίδραση της χριστιανικής διδασκαλίας, για την οποία έγραψε πολυσέλιδη μεταπτυχιακή διατριβή ο συνοδοιπόρος μας κ. Στ. Βαλλίδης, Σινασίτης την καταγωγή.

Εδώ τελείωσε το προσκυνηματικό μας ταξίδι στην Καππαδοκία. Ο χρόνος μας απέλιπε και δεν επισκεφθήκαμε τα μέρη της Καισάρειας, την Μουταλάσκη, τα Στέφανα, τον Άγιο Κωνσταντίνο, τα Φλαβιανά, το Ανδρονίκι, το Ζιζίντερε.

Παράκληση των φοιτητών να ξαναπάμε του χρόνου. Θυμήθηκα το ταξίδι μας το 2008 που επισκέφθηκα με τους τότε φοιτητές τα μέρη τούτα. Τότε τους είπα ότι εκεί στην περιώνυμη μονή του Τιμίου Προδρόμου Ζιζίντερε ο λογαχός Β. Ασημάκης και οι λοιποί αιχμάλωτοι αξιωματικοί βρήκαν δέκα οκτώ ορφανά αγόρια και κορίτσια από την Φώκαια, που έχασαν τους γονείς τους που οι Τούρκοι αυτές τους 8 – 10 χιλιάδες Φωκιανών τις γύριζαν «σ' όλα τα μέρη σιγά – σιγά και να τους φέρνουν προς το εσωτερικό της Ασίας. Σε κάθε τόπο, κάθε χωριό σκότωναν μερικούς για γούστο και έπαιρναν τα ώμορφα κορίτσια ... . και συνεχίζει : Μυστήριο πως ανθέξαν τα παιδιά αυτά σε τόσες κακουχίες που πέθαιναν χιλιάδες ...». Και παρακάτω : «Απόψε εύχομαι μ' όλη μου την καρδιά να μπορέσουν αυτά τα παιδιά να γυρίσουν στη Μεγάλη μας Μάννα ξεφεύγοντας από τα νύχια των σκυλιών, που ή θα τα τουρκέψουν ή θα τα σφάξουν αργότερα, χωρίς καμμία διαμαρτυρία...». Αγνοώ την τύχη τους. Ας είναι η δημοσιευμένη φωτογραφία τους αιώνιο μνημόσυνο.

Αυτή η προσκυνηματική και εκπαιδευτική εκδρομή των φοιτητών μας πραγματοποιήθηκε χάρη στην φιλογενία των εξής χορηγών: Ιωνική Εστία Θεσσαλονίκης (1.000 Ευρώ), Πανελλήνια Ένωση Καππαδοκικών Σωματείων (500 Ευρώ), Ιερά Μητρόπολις Ξάνθης και Περιθεωρίου (150 Ευρώ), Ιερά Μητρόπολις Σερβίων και Κοζάνης (200 Ευρώ), Ιερά Μητρόπολις Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως (150 Ευρώ), Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννου Θεολόγου, Σουρωτή Θεσσαλονίκης (200 Ευρώ) και φίλων του Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας. ΚΕ ΒΟΪΘΙ όλους μας.

*** Ο κ. Αθανάσιος Ε. Καραθανάσης είναι καθηγητής του ΑΠΘ.**

Απόμειναν στη γη της Ερυθραίας

Γράφει η **ΧΡΥΣΗΙΣ ΣΑΜΙΟΥ-ΛΙΑΝΟΥ**

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

ΛΥΘΡΙ (Αρχ. Ερυθρές)

Τα σπίτια και τα μαγαζιά, που μαρτυρούν, ότι πρόκειται για ελληνικά χτίσματα είναι πολλά.

Άλλα απ' αυτά στέκουν και είναι ακόμη σε χρήση και άλλα είναι εγκαταλειμμένα και γκρεμισμένα. Όλα είναι χτισμένα από μια ντόπια κοκκινωπή πέτρα, ενώ εύκολα αναγνωρίζει κανείς αρχαίο οικοδομικό υλικό σε δεύτερη χρήση - χρησιμοποιήθηκαν δηλαδή αρχαίες λαξευμένες πέτρες για να χτιστούν τα νεώτερα κτήρια του Λυθριού, όπως και εκκλησία της Αγ. Ματρώνας, που στέκει μισογκρεμισμένη πάνω στην αρχαία Ακρόπολη, χτισμένη τον 18ο αιώνα, σε ρυθμό τρίκλιτης βασιλικής.

Ο λαλίστατος όμως μάρτυρας της ελληνικής παρουσίας στο Λυθρί, που στέκεται ακόμη στο κέντρο της μικρής πλατείας του χωριού, είναι η τετράπλευρη **βρύση του Πουλακιού,** με την ενεπίγραφη μαρμάρινη πλάκα να δηλώνει τα εξής:

ΠΡΟΝΕΙΑ ΣΑΔΙΚ ΠΑΣΑ ΕΦΕΝΔΗ ΔΑΠΑΝΗ ΚΟΙΝ. ΕΡΥΘΡΩΝ ΕΡΥΘΡΑ ΤΗ 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1880

Η βρύση του Πουλακιού.

ΤΣΕΣΜΕΣ

Ο Τσεσμές με το λιμάνι, το κάστρο αλλά και τον ελληνικό μαχαλά, διατηρεί ακόμη αρκετά από τα στοιχεία της πόλης των προγόνων μας.

Η **εκκλησία του Αγίου Χαράλαμπου** φιλοξενούσε έργα ντόπιων ζωγράφων σε μια εποχιακή έκθεση και τίποτα στο εσωτερικό του δε θύμιζε το χριστιανικό ναό, που ήταν ο μεγαλύτερος σε μέγεθος σε όλη τη Μικρά Ασία, μέχρι το 1922.

Περιδιαβαίνοντας στην πόλη συναντήσαμε το εντυπωσιακό **πρόπυλο** μιας ακόμη εκκλησιάς, της **Παναγιάς της Ψαριανής,** που αν και ο ναός έχει γκρεμιστεί το πρόπυλο της απέμεινε ένα χνάρι στο χρόνο. Κάποτε καλωσόριζε τον πιστό επισκέπτη στην αυλή της εκκλησίας, ενώ σήμερα στέκει μοναχικό, χωρίς φανερό λόγο ύπαρξης πλέον, σαν να ταλαντεύεται ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν του.

Το πρόπυλο, που δανείζεται χαρακτηριστικά από την αρχαιοελληνική αρχιτεκτονική, διαμορφώνεται από ένα τοξωτό άνοιγμα, το οποίο πλαισιώνουν δυο κομψοί κιονίσκοι. Ένα είδος θριγκού πάνω απ' αυτό, φέρει μια αετωματική επίστεψη, προσδίδοντάς του έτσι μνημειακότητα αλλά και χάρη.

ΒΙΒΛΙΟγραφικά

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
Τόμος 24ος
Αθήνα 2011, σελ. 373

Ενενήντα χρόνια μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, ελάχιστα στοιχεία απομένουν στα παράλια της Ιωνίας για να θυμίζουν την παρουσία σ' αυτήν του νεώτερου ελληνισμού, που έφτασε στο αποκορύφωμά της λίγα χρόνια πριν τον βίαιο ξεριζωμό του το 1922. Οι χαμένες (ή αλησμόνητες) πατρίδες όμως εξακολουθούν να παραμένουν «ζωντανές» ακόμη και μετά τον θάνατο των τελευταίων Μικρασιατών προσφύγων χάρη στις επιστημονικές έρευνες που εκπονούνται γι' αυτές. Στην ευόδωση παρόμοιων δραστηριοτήτων αποβλέπουν επιστημονικές εκδόσεις όπως τα Μικρασιατικά Χρονικά, η μακρά παρουσία των οποίων στα ελληνικά γράμματα τα έχει καταστήσει σημείο αναφοράς για κάθε ερευνητή της μικρασιατικής Ιστορίας.

Στον 24ο τόμο της επιτυχημένης αυτής σειράς δημοσιεύονται 17 μελέτες και τέσσερεις βιβλιοκρισίες οι οποίες δικαιολογούν με το παραπάνω την καλή φήμη που συνοδεύει το επιστημονικό όργανο της Ένωσης Σμυρναίων και επιβεβαιώνουν την παλαιότερη ενέργεια της Ακαδημίας Αθηνών να βραβεύσει τα Μικρασιατικά Χρονικά.

Οι μελέτες που δημοσιεύονται στον παρόντα τόμο τιτλοφορούνται ως εξής: «Ο Εύδοξος ο Κνίδιος ως ιστορικός και φιλόσοφος της Ιστορίας» (του Χριστοφόρου Ν. Πολυκάρπου), «Η Ταρσός των Ρωμαϊκών Χρόνων στο έργο του Απ. Παύλου και του Δίωνος του Χρυσοστόμου» (του Χρήστου Π. Μπαλόγλου), «Η Γ' Σταυροφορία και τα δεινά της Μικράς Ασίας (1189-1192)» (της Νίκας Πολυχρονοπούλου-Κλαδά), «Στάσεις μαθητών στην Ροδοκανάκειον ή κατά Καισάρειαν ιερατική σχολή» (της Λήδας Ιστικοπούλου), «Ελληνική γλώσσα και οθωμανική εξουσία (Τα θρυλούμενα περί της γλωσσοτόμησης των Ελλήνων)» (του Τάκη Α. Σαλκιτζόγλου), «Σταχυολογήματα οθωμανο-τουρκικής διοικητικής ορολογίας» (του Αντωνίου Στ. Καζαντζόγλου), «Ο κόλπος της Μάκρης. Μαρτυρίες, έρευνες και χαρτογραφία (από τον 15ο αιώνα έως σήμερα)» (του Πέτρου Μεχτίδη), ««Μέχρι σήμερον δεν επανέκαμψεν εκ Μ. Ασίας αγνοουμένης της τύχης του". Οι αγνοούμενοι Έλληνες στρατιώτες και πολίτες της Μικρασιατικής Καταστροφής μέσα από τις αιτήσεις των συγγενών τους στο πολιτικό γραφείο του πρωθυπουργού (1922-1924)» (του Ιωάννη Γκλαβίνα), «Ποικίλες μικρασιατικές μαρτυρίες» (του Θεοδόση Πυλαρινού), «Επιστολές Χρυσοστόμου, Μητροπολίτου Σμύρνης, στο Αρχείο του Μικρασιατικού Συλλόγου "Ανατολή"» (της Λήδας Ιστικοπούλου), «Τα παραμύθια των Μικρασιατών Ελλήνων: Αφηγητές, συλλογές και ζητήματα κατάταξης» (της Μαριάνθης Καπλάνογλου), «Η αραβοποίηση του Πατριαρχείου Αντιοχείας και οι περιπέτειες των μικρασιατικών ελληνορθοδόξων μητροπόλεών του» (του Αρχαγγέλου Γ. Γαβριήλ), «Η βιεννέζικη οπερέτα στη Σμύρνη. Πρόδρομος της διάδοσης του είδους στην Ελλάδα – Νεώτερα στοιχεία και τεκμήρια Αρχείου Μέρτικα» (της Αγγελικής Σκανδάλη), «Μουσικοί και μουσική από τη Σμύρνη» (του Βασίλη Πετροχείλου), «Η γενοκτονία του μικρασιατικού ελληνισμού (1910-1923): μια νομικοκοινωνιολογική προσέγγιση» (της Χαράς Γαλανού), «Ο Χρυσόστομος Χατζησταύρου Μητροπολίτης Εφέσου και Αποκρισάριος του Οικουμενικού Πατριαρχείου εν Ελλάδι» (του Χρήστου Π. Μπαλόγλου), «Ο Μικρασιάτης Τάσος Αθανασιάδης» (της Χαράς Κελεσίδου).

Εύσημα για την άρτια εμφάνιση του συγκεκριμένου τόμου οφείλονται, εκτός από τους συγγραφείς, και στον επιμελητή του τόμου, δόκτορα Χρήστο Π. Μπαλόγλου.

Νίκος Νικολούδης

ΣΤΗΝ ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΑΤΤΙΚΗΣ

Συγκέντρωση - γιορτή για το βιβλίο «Ανατολικά της γεύσης»

Στις 14.5.2012, σε μια συγκέντρωση-γιορτή, που οργάνωσε στην αίθουσα εκδηλώσεων Da Vinci στην οδό Αγίου Ιωάννου 23 (Αγία Παρασκευή), η δραστήρια κ. Βούλα Παπαγεωργίου, άξια πρόεδρος και ψυχή του Πολιτιστικού Συλλόγου Μικρασιατών Ανατολικής Αττικής, παρουσιάστηκε το βιβλίο της Ιωάννας Τζανουδάκη - Αραμπατζή «Ανατολικά της γεύσης. Ελληνικές γεύσεις της Ανατολής» (εκδόσεις Cosmosware, Αθήνα 2012). Την είπα «συγκέντρωση-γιορτή», γιατί είχε το χαρακτήρα μιας σμυρναίικης δεξίωσης, ένα αφιέρωμα στον αστικό κυρίως πολιτισμό της Σμύρνης.

Η πολύ μεγάλη και ζεστή αίθουσα, έγινε πιο φιλόξενη και πιο οικεία με την υποδοχή που είχαν, με πολλή αγάπη, προετοιμάσει οι διοργανωτές της βραδιάς. Τρία τεράστια τραπέζια, στρωμένα με μεράκι με ολόλευκα τραπεζομάντιλα, φορτωμένα με κάθε λογής μικρασιάτικα καλούδια (φαγητά, κρασιά, καφέ, γλυκά, ρετσέλια) και στολισμένα με παραδοσιακά ασημικά, πορσελάνες και κρύσταλλα, καλωσόριζαν τους καλεσμένους και τους εισήγαγαν αυτομάτως στην «μπερικετλίδικη» σμυρναίικη ατμόσφαιρα. Συγχρόνως προβάλλονταν διαφάνιες από τις μικρές αλλά αξιόλογες λαογραφικές συλλογές των Συλλόγων της Ν. Ερυθραίας και του Κρυονερίου από ασημικά, αντικείμενα, φωτογραφίες, εικονίσματα και γενικώς κειμήλια φερμένα από τη Μ. Ασία. Αργότερα η ίδια κάμερα προέβαλε αμέτρητες cartes postales από τη Σμύρνη. Το Quai, τα κέντρα, τις εκκλησίες, τους δρόμους, τα κτήρια, τις γειτονιές αλλά και τις εξοχές με τις υπέροχες βίλλες. Κι όλα αυτά συνοδευόμενα από νοσταλγική ξενάγηση χάρις στα κείμενα του σμυρναιογράφου Χρήστου Σολομωνίδη και στην παραδοσιακή σμυρναίικη μουσική.

Είναι συγκινητικό, ένας Σύλλογος με ιστορία μόλις 5 ετών, δηλ. κατά πάσα πιθανότητα δημιούργημα προσφύγων 3ης γενιάς, να διαθέτει τόση θέληση και πονεμένη αγάπη, σεβασμό, λαχτάρα, μεράκι και δραστηριότητα για να

Αναμνηστική φωτογραφία μετά την παρουσίαση του βιβλίου της κ. Ιωάννας Τζανουδάκη. Δίπλα στη συγγραφέα, η πρόεδρος του Συλλόγου Μικρασιατών Ανατολικής Αττικής κ. Παρασκευή Παπαγεωργίου και ο εκδότης κ. Φίλιππος Λέντζης. Αριστερά, η κ. Σοφία Λέντζη.

διατηρήσουν και να μεταδώσουν τον πολιτισμό που κληρονόμησαν από τους γονείς και τους παππούδες τους. Μπράβο!

Πολλές φορές έχω σκεφτεί πώς γίνεται; Την εποχή που ραδιόφωνα και τηλεοράσεις είναι γεμάτα με εκπομπές μαγειρικής, που ακόμη και τα Super Market και τα περίπτερα πουλούν βιβλία με συνταγές, που μόλις νυχτώσει ξεκινούν και οργώνουν το Λεκανοπέδιο όλων των ειδών τα κατ' είκον delivery, πώς υπάρχει χώρος για μία καινούργια Μαγειρική; Και όμως!

Η συγγραφέας αποθησαύρισε μέσα σε ένα καλαίσθητο τόμο, ένα μεγάλο αριθμό οικογενειακών συνταγών. Συνταγές που θυμίζουν τις παραδοσιακές μυρωδιές, καθημερινές και γιορτινές, κάτι από τις πολυαγαπημένες και αξέχαστες Πατρίδες που το μετέφεραν οι δικοί μας στη Νέα, με συγκίνηση και θα περάσει από γενιά σε γενιά. Τίποτα δεν ξυπνά τις μνήμες τόσο όσο οι μυρωδιές. Αλλά και συνταγές της Κατοχής. Μια εικόνα της εποχής της ευμάρειας και της εποχής της δυστυχίας. Εκτός από το χιούμορ που προδίδει αυτή η επιλογή, προφανώς θα ήθελε να αναδείξει και να εξυμνήσει την εφευρετικότητα της Σμυρνιάς Μάνας, που έχοντας σφυρηλατηθεί από την Καταστροφή, η Κατοχή τη βρήκε προπονημένη και όρθια. Η βασική χάρη του βιβλίου έγκειται, νομίζω, στο αίσθημα και την φιλοσοφία που το διαπερνούν. Ένα τραπέζι, έστω φτωχικό και πενιχρό, κρατά το ηθικό όλης της οικογένειας ψηλά. Άλλωστε και η ίδια αναγνωρίζει, ότι «όλες οι μικρασιάτισσες δεύτερης γενιάς (όπως η ίδια) ξέρουν να μαγειρεύουν». Στις μέρες που ζούμε, η τρομακτική κρίση που αντιμετωπίζουμε, οι αυτοκτονίες που ακούμε και διαβάζουμε πολύ συχνά στον έντυπο και ηλεκτρονικό Τύπο αναφέρονται και παραλληλίζουν το σήμερα με το 1922! Ανιστόρητες υπερβολές! Εκείνη η Καταστροφή δεν έμεινε άδικα στην Ιστορία με κεφαλαίο Κ.

Καμία σύγκριση. Δυστυχώς η τωρινή γενιά μεγάλωσε μέσα στην αφθονία και την τρυφηλότητα, γι αυτό δεν ανέπτυξε αντισώματα. Λέει, λοιπόν, η Ιωάννα Τζανουδάκη:

«Γράφοντας το βιβλίο, ένα χρέος κυρίως ήθελα να βγάλω, ένα φόρο τιμής στις μικρασιάτισσες πρώτης γενιάς, αυτές με το πληγωμένο βλέμμα, αυτές που λίγα προλάβαμε να τους προσφέρουμε και ακόμη λιγότερα προλάβαμε να τις ρωτήσουμε. ... Αυτές τις ποιήτριες και τεχνίτρες της καθημερινής πράξης, που ως δίαυλοι πανάρχαιου πολιτισμού τον μετέφεραν στις άυλες αποσκευές της ψυχής τους. ... Αυτές που, χάρη σε μια ευλογημένη δύναμη που τους έδωσε ο σεβασμός στον πολιτισμό τους, στήριξαν την κοινωνική και οικονομική ανέλιξη των επόμενων γενεών. ..το αναμμένο καντήλι, το καθαρό ρούχο, τα κάτασπρα σεντόνια, το φροντισμένο τραπέζι, το ευρηματικό μαγείρεμα με ό,τι είχαν, το γεράνι στο παράθυρο, το γλυκό λόγο, πέτυχαν το πρωτοφανές : δεν άφησαν τους συνοικισμούς να εξελιχθούν σε γκέτο. ..Από τα παραγκόσπιτα ακούγονταν γέλια και τραγούδια γιατί δεν πίστεψαν πως θα έμεναν εκεί για πάντα».

Το ίδιο ακριβώς μας διηγήθηκε κι ο Μίκης Θεοδωράκης, ένα χειμωνιάτικο βράδυ στην Ένωση Σμυρναίων. Αγάπησε τη μουσική και το τραγούδι γύρω από το κυριακάτικο τραπέζι. Η Μικρασιάτισσα Μάνα του, μετά το φαΐ άρχιζε το τραγούδι, με τη γλυκιά και σωστή φωνή της! Αργότερα, όταν αρραβωνιάστηκε την επίσης Σμυρνιά γυναίκα του, βρήκε τα ίδια στο σπίτι των πεθερικών του. Η γιαγιά έπαιζε πιάνο και οι υπόλοιποι τραγουδούσαν. Πώς έχουμε χάσει τόσο απλές χαρές! Οι καιροί αλλάζουν, θα πείτε. Όμως πόση γλύκα στάλαξαν στις ψυχές μας, εκείνα τα χρόνια, εκείνες οι εικόνες, που τα δικά μας παιδιά δεν γνώρισαν.

Όταν πιάσετε στο χέρι σας το βιβλίο θα δείτε, ότι εκτός των τόσο φροντισμένων και κλασικών συνταγών ΜΑΓΕΙΡΙΚΗΣ και ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ, θα βρείτε και το κεφάλαιο της ΚΑΤΟΧΙΚΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ. Οι πιο μεγάλες σε ηλικία, όσες έζησαν την Κατοχή αλλά και οι νεώτερες, θα διαβάσετε, θα μάθετε αλλά και θα θαυμάσετε ακόμη περισσότερο εκείνη την ηρωϊκή γενιά.

Στην εκδήλωση μίλησαν, εκτός την κ. Β. Παπαγεωργίου, η εκπαιδευτικός δρ Ευαγγελία Κουνέλη, η συγγραφέας Ιωάννα Τζανουδάκη και ο εκδότης Φίλιππος Λέντζης. Παρέστησαν εκπρόσωποι της τοπικής εκκλησίας, ο αντιπεριφερειάρχης Βορ. τομέα Αθηνών Κώστας Μανιάτης, ο πρώην δήμαρχος Βασίλης Γιαννακόπουλος, δημοτικοί σύμβουλοι, εκπρόσωποι μικρασιατικών σωματείων κ.ά. Πήρε μέρος η πολυμελής χορωδία της Αγίας Παρασκευής με τραγούδια της Μ. Ασίας.

Μαρία Φωτεινού

Αναζητώντας τις πατρίδες της Ανατολής στο σχολείο ....

Μια πολύ σημαντική δουλειά έγινε στο 2ο Γυμνάσιο Γλυκών Νερών Αττικής κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2011-2012. Η καθηγήτρια πληροφορικής Μιράντα Παυλίδου με ομάδα παιδιών από όλες τις τάξεις του γυμνασίου και τη συνεργασία της Πόπης Μαθιουδάκη, φιλολόγου, η οποία επιμελήθηκε τα κείμενα, εκπόνησαν πολιτιστικό πρόγραμμα με τίτλο : *«Οι Έλληνες της Μικράς Ασίας – 90 χρόνια από την καταστροφή της Σμύρνης»*.

Το πρόγραμμα παρουσιάστηκε στο κοινό, καθηγητές, γονείς, μαθητές και προσκεκλημένους, στις 19 Ιουνίου στο φουαγέ της Ελληνογαλλικής σχολής «Ευγένιος Ντελακρουά», με μεγάλη επιτυχία! Στην εκδήλωση πήραν μέρος οι μαθητές του προγράμματος, οι οποίοι παρουσίασαν τις εργασίες τους σε συνεργασία με καθηγήτριες του σχολείου. Το εξαιρετικό, 5μελές μουσικό συγκρότημα *«ΑμάνΝαι»* έπαιξε μουσική από εστουδιαντίνες και τραγούδησε μικρασιάτικα τραγούδια, ενώ εντυπωσίασε ιδιαίτερα και άφησε τις καλύτερες εντυπώσεις η ηθοποιός και συγγραφέας Γωγώ Ατζολετάκη, η οποία διάβασε αποσπάσματα από τη μαρτυρία της Αγγελικής Ματθαίου, αλλά και από τις ανταποκρίσεις του Έρνεστ Χεμινγουέη σε αμερικανικές εφημερίδες, για την καταστροφή. Την ιστορική τεκμηρίωση του προγράμματος ανέλαβε ο ιστορικός Βλάσης Αγτζίδης.

Ύστερα από μια σύντομη αναδρομή στην τρισχιλιόχρονη παρουσία των Ελλήνων στα παράλια της Μ. Ασίας, παρουσιάστηκαν οι ακόλουθες ενότητες θεμάτων: «Ο θρησκευτικός βίος των Ελλήνων της Μ. Ασίας» (έρευνα η μαθήτρια Ηράκλεια Νικηφορίδη, παρουσίαση η καθηγήτρια Ελευθερία Μαυρομάτη). «Η λαϊκή ζωή στη Μ. Ασία» (έρευνα - παρουσίαση η μαθήτρια Φαίη Κοζανίτη). «Τα αθλητικά σωματεία στην Πόλη και τη Σμύρνη» (έρευνα - παρουσίαση οι μαθητές Νίκος Κονδυλίκας και Τάκης Κοτσώνης). «Η καλλιτεχνική πλευρά των Ελλήνων της Μ. Ασίας» (παρουσίαση η μαθήτρια Σοφία Αντωνίου και η καθηγήτρια Αγγελική Τσιούση). «Το Γραικικό Νοσοκομείο της Σμύρνης» (παρουσίαση η μαθήτρια Ξένια Κομηνέα). «Η Μικρασιατική Καταστροφή και οι γενοκτονίες στην Ανατολή» (παρουσίαση η μαθήτρια Αφροδίτη Παναγιωτίδη και η καθηγήτρια Αναστασία Γαβρά).

Πάνος Κούσης

Οι μαθητές Νίκος Κονδυλίκας και Τάκης Κοτσώνης παρουσιάζουν την εργασία τους για τον ελληνικό αθλητισμό στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη. Δίπλα τους η συντονίστρια του προγράμματος, καθηγήτρια κ. Μιράντα Παυλίδου.

Ο παλμός της Μ. Ασίας στο Β′ Τοσίτσειο - Αρσάκειο Γυμνάσιο Εκάλης

Συζήτηση για τα αίτια της Μικρασιατικής Καταστροφής στο Β' Τοσίτσειο - Αρσάκειο Γυμνάσιο Εκάλης. Οι ιστορικοί Μιχάλης Βαρλάς (αριστερά) και Βλάσης Αγτζίδης (δεξιά) απαντούν σε ερωτήσεις μαθητών.

Συνεχίζοντας μια σπουδαία παράδοση των Τοσιτσείων - Αρσακείων Σχολείων, το Β' Τοσίτσειο Γυμνάσιο Εκάλης (διευθυντής ο φιλόλογος κ. Ανδρέας Κουλάδης) τίμησε με μία εντυπωσιακή εκδήλωση - αφιέρωμα την επέτειο των 90 χρόνων της Μικρασιατικής Καταστροφής και παράλληλα υπενθύμισε πως η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία από το 1836, έτος της ιδρύσεώς της, και ο Μικρασιατικός Ελληνισμός συνήψαν και διατήρησαν πολυεπίπεδου χαρακτήρα αμφίδρομες σχέσεις παιδείας.

Την Τρίτη 8 Μαΐου 2012 στους κατάμεστους από κόσμο χώρους (θέατρο, αμφιθέατρο, αίθριο) των Τοσιτσείων σχολείων Εκάλης πραγματοποιήθηκε ημερίδα, με πλουσιότατο περιεχόμενο, αφιερωμένη στη Μ. Ασία. Προηγήθηκε χαιρετισμός από το διευθυντή του Β' Τοσιτσείου - Αρσακείου Γυμνασίου Εκάλης κ. Ανδρέα Κουλάδη.

Το Α' μέρος, που αποδόθηκε από μαθητές και μαθήτριες του σχολείου, ήταν αφιερωμένο στις "μνήμες από την ακμή, την καταστροφή και την προσφυγιά", περιλάμβανε "αφηγηματικό κορμό, εμπλουτισμένο με αποσπάσματα λογοτεχνικών έργων και ιστορικές καταγραφές" και πλαισιώθηκε από σμυρναίικα τραγούδια που απέδωσε η χορωδία του σχολείου καθώς και ερμηνείες έργων για πιάνο των Μ. Καλομοίρη και Γ. Κωνσταντινίδη. Και όλα αυτά εμπλουτισμένα με ειδικά επιλεγμένο οπτικοακουστικό υλικό.

Στο Β' μέρος, που περιλάμβανε στρογγυλή τράπεζα, στο αμφιθέατρο του σχολείου, με θέμα "Τα αίτια της Μικρασιατικής Καταστροφής" οι μαθητές της Γ' Γυμνασίου είχαν την ευκαιρία να συνομιλήσουν με τους ιστορικούς κυρίους Βλάση Αγτζίδη και Μιχάλη Βαρλά, να θέσουν ερωτήσεις και να λάβουν επιστημονικές απαντήσεις. Η ημερίδα πλαισιώθηκε από πολύ ενδιαφέρουσα και πλούσια έκθεση μικρασιατικού βιβλίου και καρτ-ποστάλ της Σμύρνης από τις συλλογές του κ. Λουκά Χριστοδούλου, αντιπροέδρου του ΚΕΜΙΠΟ και Γεν. Γραμματέα της Ένωσης Σπάρτης Μ. Ασίας.

Εκ παραλλήλου οι μαθητές και οι μαθήτριες της Α' και Β' Γυμνασίου παρακολούθησαν στο θέατρο ντοκιμαντέρ με θέμα τη Μικρασιατική Καταστροφή και την προσφυγιά.

Στο Γ' μέρος οι πολυπληθείς παρευρισκόμενοι είχαν την ευκαιρία, μέσα σε ευφρόσυνη ατμόσφαιρα να ακούσουν μικρασιάτικη μουσική και τραγούδια από το μουσικό σχήμα "*Εν τω άμα*" και να απολαύσουν μικρασιατικούς χορούς που παρουσίασαν εξαιρετικά μαθητές και μαθήτριες της Β' τάξης.

Κλείνοντας οφείλουμε να εκφράσουμε θερμότατα συγχαρητήρια σε όλους τους συντελεστές της ημερίδας και βεβαίως στους άξιους εκπαιδευτικούς που προετοίμασαν, μεθόδευσαν, οργάνωσαν και πραγματοποίησαν μια τόσο επιτυχή, σύνθετη εκδήλωση, η οποία εκτός από την επετειακή, ιστορική της διάσταση έχει και μεγάλο παιδαγωγικό όφελος για τους μαθητές και τις μαθήτριες, αφού ένα ολόκληρο σχολείο συμμετείχε ενεργά με διάφορους τρόπους στο συγκεκριμένο αφιέρωμα, επιβεβαιώνοντας με τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο ότι 90 χρόνια μετά ο ελληνικός Μικρασιατικός Πολιτισμός αποτελεί πολυτιμότατο πνευματικό κεφάλαιο για ολόκληρο τον σημερινό Ελληνισμό.

Μαρία Βαϊάννη

Σε Β΄ έκδοση το βιβλίο του Δ. Κωνσταντάρα «Αληθινές Μικρασιάτικες Ιστορίες»

Την Τετάρτη 9 Μαΐου 2012 και ώρα 7.30 μ.μ. στο Μεταξουργείο της Νέας Ιωνίας Βόλου η Πολιτιστική Εστία Μικρασιατών Νέας Ιωνίας Μαγνησίας «ΙΩΝΕΣ» παρουσίασε τη δεύτερη επαυξημένη έκδοση του βιβλίου «Αληθινές Μικρασιάτικες Ιστορίες» του Δημήτρη Κωνσταντάρα – Σταθαρά.

Για το βιβλίο μίλησαν ο ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας κ. Βασίλης Αναγνωστόπουλος και η φιλόλογος κ. Αναστασία Κονταξή. Αποσπάσματα διάβασε ο ηθοποιός κ. Βασίλης Μητσάκης. Την παρουσίαση συντόνισε ο εκπαιδευτικός κ. Τάκης Παντελόπουλος.

Οι «Αληθινές Μικρασιάτικες Ιστορίες», όλες από επώνυμους αφηγητές, είχαν

κυκλοφορήσει σε πρώτη έκδοση πριν είκοσι περίπου χρόνια, το 1993 και περιλάμβαναν 17 ιστορίες. Η δεύτερη επαυξημένη έκδοση του 2012 έχει 23 επί πλέον ιστορίες και συνοδεύεται από ένα cd , διαρκείας 56' λεπτών με αφηγήσεις της Μαρίας Σταθαρά, της μητέρας του συγγραφέα, για το Διωγμό του 1922 και την εγκατάσταση τους στο Βόλο και στον προσφυγικό συνοικισμό της Νέας Ιωνίας.

Το βιβλίο διαρθρώνεται σε τρία μέρη. Στο πρώτο, περιγράφονται οι ευτυχισμένες μέρες ΣΤΗΝ ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΗ ΠΑΤΡΙΔΑ με αναφορές στα ιδανικά, στα οποία στηριζόταν ο Ελληνισμός της Μικρασίας. Στο δεύτερο μέρος, με πέντε συγκλονιστικές μαρτυρίες, ζωντανεύει ο ΞΕΡΙΖΩΜΟΣ και η ΤΡΑΓΩΔΙΑ στην προκυμαία της Σμύρνης και σε άλλα μέρη της Μικρασίας. Στο τρίτο μέρος, με 16 αφηγήματα, γίνεται αναφορά στη εγκατάσταση των προσφύγων ΣΤΗ ΝΕΑ ΠΑΤΡΙΔΑ, στην άφιξή τους στο Βόλο, στη στέγασή τους, στις δυσκολίες εξεύρεσης εργασίας και τροφής και στα οράματά τους για μόρφωση και προκοπή.

Στην αρχή της εκδήλωσης χαιρετισμό απηύθυνε η πρόεδρος της Πολιτιστικής Εστίας Μικρασιατών Νέας Ιωνίας Μαγνησίας «ΙΩΝΕΣ» κ. Άννα Αϊβαζόγλου, ο δήμαρχος Βόλου Πάνος Σκοτινιώτης και ο περιφερειακός σύμβουλος Θεσσαλία κ. Γιώργος Καλτσογιάννης.

Την εκδήλωση έκλεισε ο συγγραφέας, Δημήτρης Κωνσταντάρας - Σταθαράς, ο οποίος υπογράμμισε ότι « οι πικρές Αληθινές Μικρασιάτικες Ιστορίες» προβάλλουν παραδείγματα ήθους και οικογενειακής τιμής, αγάπης προς την πατρίδα και τη θρησκεία, καρτερικότητας και υπομονής, εργατικότητας και αισιοδοξίας για πρόοδο και δημιουργία των Μικρασιατών πατέρων μας».

«Μικρασία, εμμένουσα μνήμη ... »

Η εφημερίδα της Μικρασιατικής Στέγης Κορίνθου

Είκοσι χρόνια μετά την ίδρυσή της το 1992 ήρθε η ώρα και για τη δραστήρια Μικρασιατική Στέγη Κορίνθου να αποκτήσει το δικό της δημοσιογραφικό όργανο, την εφημερίδα "Μικρασία, εμμένουσα μνήμη", που θα συντελέσει στην προβολή του σκοπού και του έργου του συλλόγου και έξω από τα όρια του νομού Κορινθίας. Απόφαση οπωσδήποτε δύσκολη στις μέρες μας, όπου η οικονομική κρίση έχει βάλει πολλά λουκέτα και στο χώρο του τύπου. Όμως όσοι γνωρίζουν από κοντά τους συμπατριώτες της Κορίνθου και τον τρόπο που ενεργούν είναι βέβαιοι πως και το νέο επίτευγμα θα στεφθεί από επιτυχία, όπως συνέβη με τόσες άλλες

ΜΙΚΡΑΣΙΑ
εμμένουσα μνήμη
Καλή αρχή!
Μικρασία, εμμένουσα μνήμη...

«ΜΙΚΡΑΣΙΑ, εμμένουσα μνήμη». Το πρώτο τεύχος της εφημερίδας που εξέδωσε η Μικρασιατική Στέγη Κορίνθου. Νάναι πάντα καλοτάξιδη!

πρωτοβουλίες που η διοίκηση του σωματείου ανέλαβε στο παρελθόν.

Σ' αυτή την αξιέπαινη εκδοτική προσπάθεια την πρόεδρο του συλλόγου, κ. Βασιλική Ευστρατιάδου, πλαισιώνουν η Α' αντιπρόεδρος κ. Άννα Παραδείση και η φιλόλογος κ. Φανή Σούκουλη, που αποτελούν και τη συντακτική επιτροπή της εφημερίδας. Στην κ. Σούκουλη έχει ανατεθεί και η επιμέλεια της έκδοσης και αν λάβουμε υπόψη την εικόνα που παρουσιάζει το πρώτο τεύχος της εφημερίδας, η προσπάθειά της είναι κάτι παραπάνω από επιτυχής.

Από τα κείμενα που δημοσιεύονται στο πρώτο τεύχος, σημειώνω τις αναμνήσεις του πολυσέβαστου Γέροντα π. Νεκτάριου Μαρμαρινού για την ιστορία του προσφυγικού Συνοικισμού της Κορίνθου και εύχομαι να έρθουν στη συνέχεια και άλλα παρόμοια κείμενα, ώστε μέσα από την εφημερίδα να διασωθεί η ιστορία του συνοικισμού, τώρα που είναι στη ζωή τα παιδιά των προσφύγων του 1922, που συνετέλεσαν στην ανάπτυξη του συνοικισμού με "δικά τους χρήματα", όπως επισημαίνει ο π. Νέκτάριος.

Από τα άλλα κείμενα της εφημερίδας, θα μου επιτραπεί να μεταφέρω εδώ μερικές αράδες από πρωτοσέλιδο άρθρο της συντακτικής επιτροπής, που υπογραμμίζει το στόχο των πρωτεργατών του εκδοτικού εγχειρήματος. Γράφουν, λοιπόν, οι φίλες της συντακτικής επιτροπής:

"*Εμμένουσα μνήμη! Μνήμη*

σταθερή! Μνήμη διαρκής! Μνήμη που μας ταξιδεύει νοσταλγικά στην αντίπερα όχθη του Αιγαίου [...]. Μνήμη που μας σεργιανά στα γραφικά ελληνικά χωριά, στις μικρές και μεγάλες πολιτείες στη μαγευτική πολυάνθρωπη και πολύβουη Σμύρνη, το μαργαριτάρι της Ανατολής. Μνήμη που στέκεται εκστατική μπροστά στη δημιουργικότητα και τη δημιουργία των Ελλήνων [...]. Μνήμη που φτάνοντας 3000 περίπου χρόνια πίσω, τραγουδά με τον Όμηρο, διαλέγεται με τους προσωκρατικούς φιλοσόφους, περιδιαβαίνει τα μνημεία ενός απαράμιλλου πολιτισμού.

Μνήμη όμως που διατρυπά και την καρδιά μας σαν πύρινη ρομφαία και την πονά και την ματώνει, καθώς αναπολεί τον τραγικό Αύγουστο - Σεπτέμβρη του 1922 [...].

Ο Ελληνισμός της Ανατολής έσβησε! Δεν πρέπει όμως να μιλάμε για χαμένες πατρίδες αλλά για αλησμόνητες πατρίδες, γιατί ό,τι βιώνει βαθιά μέσα στο νου και στην καρδιά μας δεν μπορεί να σβήσει, να χαθεί, να πεθάνει. Οι πατρίδες της Ανατολής ζουν όσο ζει και διαρκεί η μνήμη τους. [...].

Εχουμε χρέος, λοιπόν εμείς οι μεγαλύτεροι να μεταλαμπαδεύσουμε την Ιστορική Μνήμη στους νεότερους και αυτοί, σαν σκυτάλη, να την παραδώσουν στις επόμενες γενιές. Αυτό το στόχο έχουμε και με τη μικρή αυτή εφημερίδα που τολμάμε μέσα σε δύσκολους καιρούς να εκδώσουμε.

[...] Αν κάνουμε εμείς την αρχή, βάζοντας ένα ακόμη μικρό λιθαράκι στις προσπάθειες τόσων άλλων συγγενών φορέων - συλλόγων, ίσως βρεθούν κάποιοι άλλοι πίσω μας να τη συνεχίσουν, ώστε η ελληνική Μικρασία να μείνει σταθερά "εμμένουσα μνήμη" σε πείσμα των καιρών και των στόχων κάποιων που αλλοιώνοντας την Ιστορία προσπαθούν να σβήσουν από το κορμί της τα ανεξίτηλα ίχνη του Ελληνισμού, που έζησε και μεγαλούργησε εκεί επί 3.000 χρόνια!"

Χρόνια τώρα πολλοί από τους αναγνώστες μας περνάνε καθημερινά από το γυμναστήριο "Ιωάννης Φωκιανός", απέναντι από το Παναθηναϊκό Στάδιο, χωρίς να γνωρίζουν ότι ο άνθρωπος που έδωσε το όνομά του στο γυμναστήριο έχει καταγωγή από τις Φώκαιες της Μ. Ασίας. Για τον Ιωάννη Φωκιανό, λοιπόν, κορυφαίο αθλητικό παράγοντα του 19ου αιώνα, ο Κώστας Κατσιγιάννης μας έστειλε το κείμενο που ακολουθεί.

ΕΝΑΣ ΑΚΑΜΑΤΟΣ ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΗΣ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ

Με μικρασιατική η ρίζα ο Ι. Φωκιανός

Του **ΚΩΣΤΑ ΧΡ. ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗ**

Ο Ιωάννης Φωκιανός γεννήθηκε στην Αθήνα το 1845 από γονείς που κατάγονταν, ο μεν πατέρας του από τη Φώκαια της Μικράς Ασίας η δε μητέρα του από την Κρήτη.

Κατά τη δεκαετία του 1860 σπούδασε στη φυσικομαθηματική σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το 1868 τοποθετήθηκε στη διεύθυνση του Δημόσιου Γυμναστηρίου. Ασχολήθηκε με τη διαμόρφωση των πρώτων αθλητικών πυρήνων στην πρωτεύουσα, επιδιώκοντας να επιβάλει το γερμανικό μοντέλο γυμναστικής.

Το 1875 ανέλαβε το αθλητικό μέρος της 3ης Ζάππειας Ολυμπιάδας (3α Ολύμπια).

Το 1880 συνέβαλε στο να εισαχθεί στη δημόσια εκπαίδευση το μάθημα της γυμναστικής ως υποχρεωτικό. Του ανατέθηκε μάλιστα η γυμναστική μόρφωση των δημοδιδασκάλων ενώ στάλθηκε από το κράτος σε διάφορες πόλεις όπου πρωτοστάτησε στην ίδρυση γυμναστηρίων.

Το 1882 διορίστηκε επόπτης των κρατικών γυμναστηρίων.

Ιωάννης Φωκιανός, κορυφαίος Έλληνας γυμναστής του 19ου αιώνα με καταγωγή από τη Φώκαια της Μ. Ασίας. (Φωτό από την εφημερίδα Ο *Μικρός Ρωμηός* του Μουσείου της Πόλεως των Αθηνών / Ιδρύματος Βούρου - Ευταξία).

Το 1889 με πρωτοβουλία του διοργανώθηκε η 4η Ζάππεια Ολυμπιάδα, πρόδρομος των Ολυμπιακών Αγώνων, ενώ δύο χρόνια αργότερα συνέβαλε αποφασιστικά στην ίδρυση των πρώτων αθλητικών σωματείων και πιο ειδικά του ιστορικού σωματείου του Πανελληνίου Γυμναστικού Συλλόγου του οποίου υπήρξε ο πρώτος πρόεδρος (1891-1896).

Το 1894 ήταν εκείνος που εξουσιοδότησε τον Δημήτριο Βικέλα για λογαριασμό του Πανελληνίου να διεκδικήσει στο Παρίσι την τέλεση των πρώτων σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων του 1896.

Όμως, ο Φωκιανός παρουσίασε και πλούσιο συγγραφικό έργο. Συνέγραψε, μεταξύ άλλων, το "Εγχειρίδιον της Γυμναστικής", βιβλίο πολύτιμο όπου περιγράφει τον αθλητισμό της εποχής. Επίσης, πρέσβευε ένα μοντέλο ανάπτυξης του αθλητισμού που διαφοροποιούνταν από τον αθλητισμό επιδόσεων, τον πρωταθλητισμό.

Πέθανε ξαφνικά το 1896, λίγες μόνο εβδομάδες πριν από την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων, από τη διοργάνωση των οποίων είχε παραγκωνιστεί.

*** Ο κ. Κώστας Χρ. Κατσιγιάννης είναι πολιτικός μηχανικός Ε.Μ.Π., τ. γεν. διευθυντής του ΕΟΤ και ιστορικός του Αθλητισμού.**

Προς τα Μέλη και τους Φίλους της Ενώσεως Σμυρναίων

Εάν διαθέτετε ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail)
σας παρακαλούμε θερμά να μας ενημερώσετε στη διεύθυνση

ensmyrn@otenet.gr

Μας βοηθάτε να επικοινωνούμε μαζί σας σε ηλεκτρονική μορφή ταχύτερα και χωρίς τα έξοδα που απαιτεί η συνηθισμένη αλληλογραφία.

Νέο αίμα στα έδρανα της Βουλής

Χρύσανθος Λαζαρίδης

Παύλος Βογιατζής

Ελένη Γερασιμίδου

Παλαιοί και νέοι βουλευτές με ρίζα από τη Μ. Ασία συνθέτουν μια νέα ισχυρή αν και άτυπη κοινοβουλευτική ομάδα που ξέχωρα από τις όποιες κομματικές διαφορές, μπορεί να βοηθήσει στην επίλυση πολλών προβλημάτων του προσφυγικού κόσμου (διεθνοποίηση της Γενοκτονίας, αξιοποίηση της Ανταλλάξιμης Περιουσίας, ίδρυση Μουσείου του Ελληνισμού της Μ. Ασίας και της Ανατολής κ.ά) γεγονός που θα πρέπει να αξιοποιηθεί ιδιαίτερα από τις ηγεσίες των πρωτοβαθμίων και δευτεροβαθμίων προσφυγικών οργανώσεων.

Σύμφωνα με τα μέχρι στιγμής στοιχεία μας, μετά τα τελικά αποτελέσματα των τελευταίων βουλευτικών εκλογών, από το κόμμα της ΝΔ εξελέγησαν για πρώτη φορά ο οικονομολόγος Χρύσανθος Λαζαρίδης (Επικρατείας) και ο πρώην νομάρχης Παύλος Βογιατζής (Λέσβος), και επανεξελέγησαν η Φωτεινή Πιπιλή (Α΄ Αθήνας), ο Άδωνις Γεωργιάδης (Β΄ Αθήνας), ο Αναστάσιος Νεράντζης (Β΄ Πειραιά), ο Μάκης Βορίδης (Αττική), ο Μάξιμος Χαρακόπουλος (Λάρισα) και ο Σίμος Κεδίκογλου (Εύβοια). Οι δύο τελευταίοι αποτελούν και μέλη της κυβέρνησης του Αντώνη Σαμαρά. Ο πρώτος ως αναπληρωτής υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και ο δεύτερος ως υφυπουργός με καθήκοντα κυβερνητικού εκπροσώπου.

Με τον ΣΥΡΙΖΑ επανεκλέγεται ο επί σειρά ετών βουλευτής του κόμματος Γιάννης Δραγασάκης (Β΄ Αθήνας), ο οποίος συμμετέχει στο προεδρείο της νέας Βουλής ως Δ΄ αντιπρόεδρος. Από τα υπόλοιπα κόμματα επανεκλέγονται από το ΠΑΣΟΚ ο πρώην υπουργός Μιχάλης Χρυσοχοΐδης (Β΄ Αθήνας), από τη ΔΗΜΑΡ στην ίδια περιφέρεια ο Γρηγόρης Ψαριανός (Β΄ Αθήνας) και από τους Ανεξάρτητους Έλληνες η Έλενα Κουντουρά (Α΄ Αθήνας). Τέλος, με το ΚΚΕ εκλέγεται για πρώτη φορά η ηθοποιός Ελένη Γερασιμίδου (Β΄ Θεσσαλονίκης).

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ

Για τα 90χρονα της Μικρασιατικής Καταστροφής

Ο ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, ο μήνας της εθνικής τραγωδίας του 1922, θ' ανοίξει για την Ένωση Σμυρναίων με τον καθιερωμένο εορτασμό της μνήμης του Αγίου Χρυσοστόμου Σμύρνης και των συν αυτώ τελειωθέντων εθνο-ιερομαρτύρων κληρικών και λαϊκών. Στον Ιερό Ναό του Αγίου Διονυσίου Αρεοπαγίτου της οδού Σκουφά (Κολωνάκι), την Κυριακή 9 Σεπτεμβρίου, ώρα 8.30 - 10.00, θα τελεστεί πανηγυρική Θεία Λειτουργία, στην οποία προσκλήθηκε να προεξάρχει ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμος.

Εξ άλλου την Τετάρτη 26 Σεπτεμβρίου, ώρα 18.30, στο Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών • Ίδρυμα Βούρου - Ευταξία (Ι. Παπαρρηγοπούλου 5 - 7, πλατεία Κλαυθμώνος) θα πραγματοποιηθεί διμερής εκδήλωση, ημερίδα και έκθεση, με αφορμή τα 90 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Στην ημερίδα με κύριο θέμα "Κερδισμένες Μάχες, Χαμένος Πόλεμος: Ζητήματα Στρατηγικής και Τακτικής των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων στη Μικρασιατική Εκστρατεία 1919 - 1922" ομιλητές θα είναι οι κ. κ. Γεώργιος Λιάκουρης, αντιστράτηγος ε.α., ("Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις εδάφους"), Ιωάννης Παλούμπης, αντιναύαρχος ε.α.. ("Οι αεροπορικές επιχειρήσεις συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών. Μικρή αναφορά στις επιχειρήσεις του Πολεμικού Ναυτικού κατά την περίοδο 1919 - 1922") και Αριστείδης Διαμαντής, πλοίαρχος (ΥΓ) ("Το Υγειονομικό κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία 1919 - 1922"). Θα συντονίσει ο αντιστράτηγος ε.α. Ευάγγελος Τσίρκας, πρόεδρος της Ενώσεως Σμυρναίων.

Θα ακολουθήσουν, ώρα 20.30, τα εγκαίνια έκθεσης με θέμα "Επιστροφή στη Σμύρνη" με σκίτσα της Σταυρούλας Βελισσαροπούλου για την ομώνυμη τριλογία του Ε. Μαυρουδή (εκδόσεις "Κέδρος").

Χαιρετισμό θ' απευθύνει εκπρόσωπος των εκδόσεων "Κέδρος" και θα μιλήσουν ο πρόεδρος του Ιδρύματος Βούρου - Ευταξία κ. Αντώνιος Βογιατζής, η διευθύντρια του Μουσείου της Πόλεως των Αθηνών κ. Αγλαΐα Αρχοντίδου - Αργύρη και η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Ερασμία - Λουίζα Σταυροπούλου - Αλεξίου. Θα ακολουθήσει ξενάγηση στο χώρο της έκθεσης.

Είσοδος δωρεάν, με δελτία προτεραιότητας, τα οποία θα διανέμονται από τις 18.00 της ίδιας ημέρας, έως εξαντλήσεως των διαθεσίμων θέσεων.

Διάρκεια έκθεσης: από 26 Σεπτεμβρίου μέχρι 10 Οκτωβρίου 2012.

Ωράριο λειτουργίας: 09.00-16.00 ΔΕΥΤΕΡΑ έως ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ και 10.00-15.00 ΣΑΒΒΑΤΟ - ΚΥΡΙΑΚΗ. ΤΡΙΤΗ: ΚΛΕΙΣΤΑ.

Διοργάνωση: Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών / Ίδρυμα Βούρου - Ευταξία σε συνεργασία με την Ένωση Σμυρναίων και της Εκδόσεις "Κέδρος".

ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Τα Γραφεία της Ενώσεως Σμυρναίων θα παραμείνουν κλειστά από 1-31 Αυγούστου 2012.

Κατά το διάστημα των διακοπών ο αυτόματος τηλεφωνητής στον αριθμ. 210-3633618 θα δέχεται τα μηνύματά σας και θα φροντίσουμε να σας απαντήσουμε το ταχύτερο δυνατόν.

ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ !!!